

سلامه افلا



# واژه‌های رایج در آموزش پزشکی

مریم قائمی امیری

سازمان انتشارات دانشگاه علوم پزشکی

۱۳۹۵

|                      |   |                                                     |
|----------------------|---|-----------------------------------------------------|
| سرناسه               | : | قائمی امیری، مریم                                   |
| عنوان و نام پدیدآور  | : | واژه‌های رایج در آموزش پزشکی؛ مولف مریم قائمی امیری |
| مشخصات نشر           | : | سازمان انتشارات، دانشگاه علوم پزشکی بابل، ۱۳۹۵.     |
| مشخصات ظاهری         | : | ۱۱۱ ص.                                              |
| شابک                 | : |                                                     |
| وضعیت فهرست‌نویسی    | : | فیپا                                                |
| یادداشت              | : | کتابنامه:                                           |
| موضوع                | : |                                                     |
| شناسه افزوده         | : | دانشگاه علوم پزشکی بابل                             |
| رده‌بندی کنگره       | : |                                                     |
| رده‌بندی دیوپی       | : |                                                     |
| شماره کتاب‌شناسی ملی | : |                                                     |

### واژه‌های رایج در آموزش پزشکی

مؤلف ..... مریم قائمی امیری  
 ناشر: ..... سازمان انتشارات دانشگاه علوم پزشکی بابل  
 صفحه‌آرا: ..... شهرام موسی‌پور  
 طراح جلد: .....  
 نوبت چاپ: ..... اول - ۱۳۹۵  
 چاپخانه: .....  
 شمارگان: ..... ۱۰۰۰ نسخه  
 قیمت: ..... ریال  
 شابک: .....

حق چاپ محفوظ است

آدرس: بابل - دانشگاه علوم پزشکی

## فهرست مطالب

|         |   |
|---------|---|
| ۹.....  | A |
| ۱۵..... | B |
| ۱۹..... | C |
| ۲۹..... | D |
| ۳۱..... | E |
| ۴۵..... | F |
| ۴۹..... | G |
| ۵۱..... | H |
| ۵۳..... | I |
| ۵۷..... | J |
| ۵۹..... | L |
| ۶۳..... | M |
| ۶۷..... | N |
| ۶۹..... | O |
| ۷۳..... | P |
| ۷۷..... | Q |
| ۷۹..... | R |

|           |       |
|-----------|-------|
| ۸۱ .....  | S     |
| ۸۷ .....  | T     |
| ۹۱ .....  | U     |
| ۹۳ .....  | V     |
| ۹۵ .....  | W     |
| ۱۰۳ ..... | فهرست |
| ۱۱۱ ..... | منابع |

## هو العليم

جمع‌آوری واژگان تخصصی آموزش پزشکی فرایندی است که طی چند سال اخیر دانشگاهها و موسسات مرتبط با آموزش پزشکی به آن اهتمام ورزیده‌اند که حاصل آن لغتنامه‌ها و مجموعه‌هایی در قالب کتاب بوده که به حق جای تقدیر دارد. در این راستا جهت آشنایی هر چه بیشتر اساتید و دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی اقدام به گردآوری مجموعه‌ای از برخی واژه‌های رایج در آموزش پزشکی، برگرفته از کتب و مقالات منتشر شده در این زمینه، شده است که حاصل آن کتابچه‌ی حاضر می‌باشد. مزیت این مجموعه شاید حجم کوچک و سهولت انتقال آن باشد که البته در این راه سعی بسیار باید...

نسخه پیش رو ویرایش چهارم از کتابچه مذکور است که به علاوه واژه‌های اضافه شده جدید، به معرفی نشانی چند پایگاه اطلاع رسانی مفید در زمینه آموزش پزشکی می‌پردازد. امید است ما را در ارتقا هرچه بیشتر این مجموعه یاری فرمایید.

## مریم قائمی امیری

کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی بابل



## A

### Accreditation

#### اعتباردهی (اعطای استوارنامه)

فرآیند خود تنظیمی که موسسات دولتی و غیردولتی موسسات داوطلب یا گروههای رسمی با هدف بازشناسی برنامه‌های آموزشی که نشان‌دهنده‌ی میزان مطابقت معیارهای مشخص با کیفیت آموزشی بنا شده است. اعتبار نامه با برآورده کردن نیازها و تامین استانداردهای مورد نیاز مدرک معتبری برای تایید محسوب می‌شود. به عبارت دیگر از آنجایی که فرآیند اعتبار دهی فرایندی رسمی و قانونمند است برنامه‌ها یا موسسات آموزشی ای معتبر هستند که این فرآیند را گذرانده باشند. در مورد افراد نیز همین طور، برای مثال: پزشکانی اجازه کار دارند که دارای مجوز یا پروانه کار باشند.

## Achievement Test

### آزمون پیشرفت تحصیلی

آزمون تراز شده که معمولاً برای سنجش مطلوب میزان دانش و یا مهارتی که فراگیر در نتیجه آموزشهای کلاس کسب می‌کند، طراحی می‌شود. چنین آزمونی یک توضیح آماری است که برای بیان مقایسه‌ی میزان یادگیری فراگیر با حد مطلوب، هنجار (norm) مورد استفاده قرار می‌گیرد.

## Action Research

### اقدام پژوهشی (تحقیق عملیاتی)

این اصطلاح توسط کرت لوین روانشناس اجتماعی (۱۸۹۰\_۱۹۴۷) در دهه ۱۹۴۰ وضع و انجام شد. او حلقه‌هایی از تحقیق عملیاتی را که شامل برنامه، اقدام، مشاهده و بازخورد است، پیشنهاد کرد. محقق که خودش کاربر حرفه‌ای نیز است معمولاً تحقیق عملیاتی را به عهده می‌گیرد. تحقیق عملیاتی نوعی تحقیق است که مشکلات را در سطح محلی و محدود (مانند کلاس درس، یک گروه آموزشی) مورد بررسی قرار می‌دهد و در جریان تحقیق این مشکلات را برطرف می‌کند. این نوع تحقیق معمولاً برای توسعه، اجرا و آزمودن نتیجه، برنامه ریزی یک تغییر در ساختار تحصیلی مدرسه یا دانشگاه انجام می‌شود. طبق نظر "گی و

آراژین"، تحقیق عملیاتی، فرایندی است که معلمین در مورد علم و دانش، عملکرد، باورهای خود و اثراشان در استنباط و استفاده بهینه از آنها شواهدی را جمع‌آوری نموده و در باره آن تصمیم‌گیری می‌کنند تا به نتایج عملی اقدامات خود در زمان نزدیک و محیط محدود برسند.

## Active Learning

### یادگیری فعال

شکلی از یادگیری که در آن فراگیران به جای گوش دادن غیر فعال به معلمی که فقط اطلاعاتی را در اختیار آنها می‌گذارد، خود به طور فعال در فرآیند یادگیری درگیر می‌شوند. به عبارت دیگر، فرآیندی است که خود فراگیر به یادگیری کار یا انجام تکلیفی در حیطه شناختی و عاطفی متعهد می‌شود.

## Active Teaching

### تدریس فعال

در این روش که معمولاً به یادگیری فعال می‌انجامد، استاد نقش راهنما و تسهیل کننده را بر عهده دارد و علاوه بر کتاب، منابع یادگیری دیگری را نیز در اختیار دانشجو قرار می‌دهد. فرصت خود ارزیابی به دانشجویان داده می‌شود و ارزشیابی مستمر در

جریان تدریس صورت می‌گیرد که علاوه بر سطح دانش، سطوح مهارتی و نگرشی دانشجویان مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و ارزیابی پایانی بیشتر ملاک عمل است.

### Adult Learning Theory

#### نظریه یادگیری بزرگسالان

مجموعه نظریه‌هایی که به چگونگی روند یادگیری در بزرگسالان نسبت داده می‌شود. از جمله یادگیری از طریق خودآموزی است که بخش اعظم این نوع یادگیری به تفکر و یادگیری تجربی افراد بالغ اختصاص دارد که از شیوه یادگیری خود و همچنین از مزایا و منافع یادگیری آگاهی دارند و نیز انگیزش کافی برای آنها ایجاد خواهد کرد.

### Affective Domain

#### حیطه عاطفی

یکی از سه حیطه‌ی عمده‌ی یادگیری بر اساس طبقه‌بندی بلوم و به معنی یادگیری ارزش‌ها است.

## **Affective Outcome of Education**

### **پیامدهای عاطفی آموزش**

پیامدهای عاطفی ناشی از آموزش، احساسات فرد را بیشتر از درک و استنباط او درگیر می‌کند. مانند: مهرورزی و احترام به آرمانهای مقدس و ارزش‌های اخلاقی، بیزاری از آزار و اذیت دیگران.

## **Application Question**

### **سوالات کاربردی**

سوالاتی که فراگیر باید قاعده یا فرایندی را در مورد حل مساله بکار برد تا جواب صحیح را پیدا کند.

## **Audience**

### **مخاطب**

کسانی که در نهایت از یک برنامه آموزشی استفاده خواهند کرد. افرادی مانند اساتید و دانشجویان و یا سازمانها که ممکن است از یافته‌های حاصل از تحقیق یک پژوهش استفاده کنند.

## **Audit**

### **ممیزی**

روند بررسی یک موسسه و یا برنامه‌ای که در درجه اول بر روی ذیحسابی آن متمرکز شده است، و تعیین کننده آنست که آیا اهداف و مقاصد بیان شده (از نظر برنامه درسی، کارکنان، زیر ساختها، و غیره) برآورده شده‌اند یا خیر.



## B

### Basic Skills

#### مهارتهای بنیادی (اصلی)

گاهی اوقات به عنوان ابزار اصلی مهارتها گفته میشود. مهارتهای اصلی یا بنیادی شامل مهارت در خواندن، دانستن ریاضیات پایه و وظایف اجتماعی و ارتباطی هستند، این مهارتها، مهارتهایی هستند که شخص برای اتمام و یا به نتیجه رساندن کارهای دشوار بارها از آنها استفاده می کند.

### Bedside Teaching

#### آموزش بر بالین بیمار

آموزش بر بالین بیمار بخشی از راندهای بالینی است که در آن دانشجو و استاد در کنار تخت بیمار، درباره بیماری و یا یک مهارت تشخیصی درمانی بحث می کنند. این آموزش موقعیتی را برای دانشجو فراهم می آورد تا نحوه ارتباط استاد با بیمار را مشاهده کند و در تعامل با بیمار، آموزش مصاحبه کردن، معاینه فیزیکی و مهارتهای مشاوره را بیاموزد.

## Benchmarking

### الگوبرداری

یک روش استاندارد شده برای جمع‌آوری و گزارش داده‌های عملیاتی حیاتی است بروشی که مقایسه مناسب را در اجرای سازمانها و یا برنامه‌های مختلف ممکن می‌سازد، که معمولاً با توجه به توسعه عملکرد مناسب، تشخیص مشکلات در عملکرد و شناسایی حوزه قدرت است. معیار به سازمان (یا برنامه) منابع خارجی و بهترین شیوه‌هایی را ارائه می‌دهد که برپایه آن ارزیابی را بنا کند و فرآیندهای کاری را طراحی نماید.

## Best Evidence Medical Education

### آموزش پزشکی بر اساس بهترین مستندات

مفهومی که به نقد و توجه به روش‌ها و رویکردهایی که به بوسیله استادان آموزش پزشکی مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ می‌پردازد و میزان اعتماد علمی مدارک و مستندات را که آموزش پزشکی بر اساس آنها بنا می‌شود مورد نقد و ارزیابی قرار می‌دهد. با توجه به این مفهوم آموزش پزشکی باید براساس مستندات محکم، معتبر، پایا انجام شود و داشتن ادبیات انتقادی برای بررسی اطلاعات موجود و شناسایی هرنوع شکاف در پژوهش - آموزش لازم بنظر می‌رسد.

## Buzz Group

### جنب و جوش (همهمه گروهی)

فعالیت گروه کوچکی که معمولاً در محدوده گروه بزرگی انجام می‌گیرد، به گونه‌ای که فراگیران آن دسته روی یک مساله یا موضوعی به بحث و گفتگو پرداخته و با یکدیگر کار می‌کنند، بنابراین به این سروصدای ناشی از این فعالیتها، همهمه یا جنب و جوش گروهی گفته می‌شود.



## C

### Case Management

#### اداره بیمار

مجموعه مهارتهایی از ارائه خدمات برای کمک به مدد جو (بیمار) در هنگام برخورد با مشکلات و نیازهای مراقبت بهداشتی، به ویژه زمانی که بیمار نیازهای متعددی از ارائه دهندگان چندگانه داشته باشد. این واژه برای نیاز به هماهنگی مراقبت در زمان بستری بودن در بیمارستان و پس از آن به کار برده می‌شود.

### Case Method Teaching

#### آموزش به روش موردی

این نوع آموزش با استفاده از موارد، به عنوان ابزاری برای آموزش شناخته می‌شود. اشکال متنوعی از این روش برای آموزش در ترکیب با روش‌های دیگر آموزشی وجود دارد.

### Case Study Research

#### تحقیق موردی یا زمینه‌ای

نوعی تحقیق کمی و یا کیفی است که مستلزم تعبیر و تفسیر حوادث، شرایط یا موقعیت‌هایی هستند که در حال حاضر اتفاق

می‌افتند. مطالعات موردی، مشاهدات عمیق و دقیق یک مورد واحد یا موارد اندکی هستند که عموماً بر یک فرد انجام میشوند. اما گاه خانواده‌ها، گروه‌ها، موسسات (مانند بیمارستانها و دانشگاهها) و سایر واحدهای اجتماعی نیز، مورد بررسی قرار می‌گیرند. در مطالعه موردی چه واقعا یک مورد بررسی شود و یا یک واحد جمعیتی نقش یک مورد را داشته باشد، در هر صورت، پیشینه مشترک، آنها را به منزله کل واحد، طبقه‌بندی نموده است.

## Clinical Competence

### شایستگی بالینی

به انجام مهارت ترکیبی که حاصل از دانش مرتبط و مهارتهای علمی کسب شده در سطح قابل قبول شامل: مهارتهای بین فردی، کلینیکی، و تکنیکی در زمان مشخص مثلاً بعد از دانش آموختگی گفته می‌شود. همچنین در مواردی به آموزش مهارتهای بالینی، که هم بصورت اولیه بر اساس مدل دوره کار آموزی و یا تعریف معلمان که چه انتظاری از فراگیر دارند و چگونه توانایی عملکرد آنان مورد آزمون قرار گیرد گفته می‌شود. با این وجود ارزیابی شایستگی بالینی در بیشتر عملکردها با مشکلاتی روبرو می‌شود که پاسخ آن واضح نیست و تنها یک راه برای حل مشکلی موجود نیست. در این موقعیت‌ها پزشک با تجربه از تفکر، جستجو و انتخاب استفاده

می‌کند. گاهی هم هرگز با آن موارد در شرایط قبلی برخورد نکرده است. بنابر این صلاحیت خودش به تنهایی یک پیش شرط برای عملکرد در محیط‌های بالینی می‌باشد و همیشه همبستگی زیاد بین صلاحیت و عملکرد وجود ندارد.

### Clinical Skills Learning Center

**مرکز یادگیری مهارت‌های بالینی (مرکز مهارت‌های بالینی)**

محیطی آموزشی است که دانشجویان علوم پزشکی امکان یادگیری و تمرین کارهای عملی مانند: سونداژ، بخیه و پانسمان، نمونه گیری، تزریق وریدی و غیره را با استفاده از مانکن‌ها، مدل‌ها و انواع وسایل کمک آموزشی را دارند. این محیط‌ها، یادگیری آرام و کنترل شده و تجربه یادگیری بدون تنش و لذت بخش را برای فراگیران فراهم می‌کند. امروزه با توجه به محدودیت‌های بیمارستانی و همچنین رعایت حقوق بیمار، استفاده از این محیط‌های بالینی آزمایشگاهی در آموزش فراگیران نقش بسزایی دارد.

### Domain Cognitive

#### حیطه شناختی

حیطه اصلی یادگیری که در بیشتر رشته‌های تحصیلی مد نظر است و بیشترین زمان و تلاش معلمان و فراگیران را به خود

اختصاص می‌دهد. منظور از حیطه شناختی، تحصیل علم و دانش، درک و فهم مطالب و تفکر در زمینه‌های خاص است.

## Communication Skills

### مهارت‌های ارتباطی

از جمله مهارت‌هایی است که برای پزشکان بالینی ضروری است زیرا افراد جامعه به صورت‌های گوناگون و در شرایط متفاوت نیاز به ارتباط با پزشکان و سایر اعضا کادر بهداشت و درمان را دارند. امروزه مهارت‌های ارتباطی به طور گسترده آموخته و تمرین می‌شود و کسب این مهارت‌ها از آن جهت که کارکنان درمانی روزانه با تعداد زیادی از انسان‌های مختلف برخورد خواهند داشت، یک مهارت اساسی است. این مهارت‌ها باید به دانشجویان علوم پزشکی و اعضا کادر بهداشتی و درمانی آموزش داده شود و پس از دانش آموختگی نیز در قالب برنامه‌های آموزش مداوم مورد پیگیری قرار گیرد.

## Community-Based Teaching

### آموزش مبتنی بر جامعه

شکلی از آموزش که فراگیر (کارآموز)، صلاحیت‌های حرفه‌ای را در محیط اجتماع می‌آموزد. این محیط اجتماعی بر گروه‌های جمعیتی و همچنین بر جمعیت‌های خاص و مشکلات روزانه‌ی آنها تمرکز دارد. دانشجویان وقت زیادی از آموزش خود را در محیط‌های

اجتماعی و محیط‌های سازماندهی شده متنوع صرف می‌کنند. بازدید منزل و مراقبت‌های بهداشتی از خانواده، مراکز سلامتی اجتماع یا درمانگاه‌های روستایی از جمله برنامه‌هاییست که جهت دوره‌ی کارآموزی دانشجویان در این راستا برنامه‌ریزی می‌شود.

## Community Medicine

### پزشکی اجتماعی (پزشکی جامعه‌نگر)

یکی از تخصص‌های پزشکی است که با سلامت و بیماری در یک جمعیت یا جامعه خاص در تعامل است. هدف آن مشخص کردن مشکلات و نیازهای بهداشتی و سلامتی به جهت معرفی آنها و نیز ارزیابی مراکز خدمات بهداشتی است که جهت رفع نیازها فعالیت می‌کنند. بر خلاف بیشتر تخصص‌های پزشکی جمعیت مرجع در خدمات پزشکی اجتماعی بیشتر جمعیت (گروه)های خاص و سالم هستند (تا افراد) و بیماران.

## Competencies

### صلاحیت

یک الگوی خاص و قابل اندازه‌گیری رفتارها و دانش است که به تولید و یا پیش‌بینی سطح کارایی بالا در یک موقعیت و یا فضای مسئولیتی می‌پردازد. آنها مسئول شناسایی و استفاده از ایده‌ها و راه حل‌ها به منظور حل مشکلات با حداکثر بهره‌وری و حداقل استفاده

از منابع می‌باشند. صلاحیتهای شناختی: مهارتهایی که به اهداف توسعه دانش فردی کمک می‌کنند، همچنین بعنوان عوامل محافظ فردی کمک کننده به سازگاری موفق عمل می‌کنند. ممکن است شامل صلاحیتهایی شوند مانند: استدلال، جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل اطلاعات، سیستمهای تفکر و تشخیص الگو، نظریه سازی، حل مسئله، تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و تعیین هدف. صلاحیتهای نگرشی: اقدامات، ارزشها و هنجارهایی که کارایی بالا را نشان می‌دهد و تولید می‌کنند و همچنین نشان می‌دهند که انواع مختلف دانش به‌طور موثر با موضوع توسعه یافته‌اند. صلاحیتهای حرفه‌ای: دانش تخصصی یک فرد از منابع اطلاعاتی، دسترسی، فن‌آوری، خدمات و مدیریت و توانایی برای ارزیابی منتقدانه و موثر، فیلترکردن و استفاده از این دانش به منظور انجام موفق تکالیف خاص و به دست آوردن نتایج.

## Concept Learning

### یادگیری مفهومی

مهارت طبقه‌بندی اشیا و حوادث به دسته‌های مشخص بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌های آنهاست. به عبارت دیگر مشخص کردن، طبقه‌بندی و تعمیم ویژگی‌ها به نمونه‌های جدید و جداکردن نمونه‌های جدیدی است که ویژگی مورد نظر را ندارند.

## Continuing Medical Education (CME)

### آموزش مداوم

آموزش مداوم پزشکی که به معنی باز آموزشی برای فارغ‌التحصیلان حرفه پزشکی است. این نوع آموزش در اساس به معنی تداوم همیشگی آموزش در گروه علوم تندرستی است که شاغلین این حرفه‌ها همواره باید بیاموزند.

## Criteria

### شاخص

چک پوینت‌ها یا معیارها تعیین‌کننده حصول هدفها و / یا استانداردهای خاص می‌باشند. معیار جزئیات ویژگیهای مورد نیاز و شرایط را به درجه خاصی توصیف می‌کند (به منظور تطابق با استاندارد) و در نتیجه (کمی و کیفی) بنیانی را ارائه می‌دهد که بر مبنای آن یک نتیجه برای ارزیابی کننده بدست می‌آید.

عملکرد معیار: چک پوینتها یا معیارهایی که برای قضاوت در مورد دستیابی به استانداردهای عملکرد استفاده می‌شوند. همچون کیفیت، ویژگیها و یا ابعاد یک استاندارد برای عملکرد دانشجویان، نشان می‌دهند که چگونه دانشجویان بخوبی انتظارات را از آنچه باید بدانند و قادر به انجام آن باشند برآورده می‌سازند، همانگونه که میزان مختلفی از موفقیتها با نمرات بیان می‌شوند.

## Criterion – Referenced Testing

### آزمون معیار محور یا ملاک محور

در این ارزشیابی، رفتار فرد با معیار و استاندارد عملکرد مقایسه می‌شود و عملکرد یادگیرنده با میزان تبحر یا تسلط مورد انتظار از او در عرصه آن کار به جای مقایسه با نمرات سایر فراگیران، مقایسه می‌شود. چنین آزمونهایی معمولاً شامل سوالاتی هستند که براساس آنچه فراگیر باید در طی دوره برحسب اهداف تعیین شده در برنامه آموزشی، بیاموزد، طراحی می‌شوند.

## Critical Thinking

### تفکر انتقادی

تفکری منظم، خود گردان و منطقی است که آنچه را می‌دانیم نشان می‌دهد و آنچه را که نمی‌دانیم بر ما واضح و آشکار می‌سازد. در واقع هنر فکر کردن در باره‌ی تفکر خویش است تا زمانی که تفکر را روشن تر، جامع تر، رواتر، هماهنگ تر، دقیق تر، و قابل دفاع تر بسازند. به عبارت دیگر آگاهی فرد از شرایط محیطی موجود و ارزیابی تصمیمات متعدد قبل از اجرای عملی، بیشتر مواردی است که امکان دارد به مشکل گشایی بیانجامد. تفکر انتقادی ترکیبی از دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌ها است و دارای ویژگی‌هایی مانند مفهوم‌سازی، استدلال، تعقل، ژرف‌نگری، حس کنجکاوی، استقلال‌خواهی و ... است.

## Curriculum

### برنامه آموزشی (برنامه درسی)

محتوا و رفتارهایی (اهدافی) که در کلاس تدریس می‌شود. این کلمه جامعیت دارد و بنابر این با مواد چاپ شده‌ای که در کلاس درس به کار برده می‌شود و با روش مدرس که برای ارزیابی درس و آموزش مورد استفاده قرار می‌گیرد مترادف نیست.

## Curriculum Development

### توسعه و ارتقاء برنامه آموزشی

به فرایندهایی اشاره دارد که یک برنامه درسی طراحی و اجرا می‌شود. این فرایندها عبارتند از: تعیین اهداف یک برنامه، مشخص ساختن محتوا و تدارک فرصتها و تجربیات یادگیری، تعیین چگونگی اجرای برنامه و ارزشیابی آن.



## D

### Descriptor (Level)

#### توصیف‌گر (سطح)

توصیف‌گر سطح اظهاراتی هستند که نشانه گسترده‌ای از یادگیری مربوط به دستیابی به یک سطح خاص را، با توصیف ویژگی‌ها و چهارچوب یادگیری مورد انتظار در آن سطح فراهم میکند. آنها برای حمایت از بررسی نتایج یادگیری مشخص و معیارهای ارزیابی به منظور توسعه ماژول‌ها و واحدهای خاص و برای تعیین اعتبار در سطح مناسب طراحی شده‌اند.

### Direct Observation of Procedural Skills

#### مشاهده مستقیم مهارت‌های بالینی (DOPS)

یکی از روش‌های ارزیابی بالینی به ویژه در علوم پزشکی است که در حیطه عاطفی و حیطه روانی - حرکتی هر دو کاربرد دارد. ارزیابی مهارت روش‌های مراقبتی، تشخیصی و درمانی و همچنین مهارت‌های ارتباطی به همراه بازخورد هم زمان که می‌تواند به برطرف کردن مشکلات یادگیری کمک کند. نتیجه مشاهده مستقیم مهارت‌های بالینی در چک لیست ویا فرم ثبت مشاهدات درج خواهد

شد. وجود بیمار واقعی، انجام آزمون در محیط واقعی عملکرد و ارائه بازخورد فوری به فراگیر، از مشخصات این نوع ارزیابی می‌باشد.

## Distance Education

### آموزش از راه دور

مجموعه راه بردهای آموزشی و یادگیری که طراحی شده‌اند تا جدای از برقراری کلاس‌ها و نقش‌های مرسوم و معمول در دانشکده‌ها، به نیازهای یادگیری فراگیران پاسخ دهند. لازمه آموزش از راه دور جدایی (زمانی و مکانی) اساتید و فراگیران از یکدیگر است.

## Distance Learning

### یادگیری از راه دور

در این نوع یادگیری، آموزش معمولاً براساس مواد آموزشی است که بصورت الکترونیک با دسترسی آزاد و یا از طریق شبکه جهانی ارائه می‌شود. در این روش از بعضی وسایل الکترونیکی و غیره برای برقراری ارتباط بین افراد و مربیان یا منابعی که می‌توانند در کسب دانش و مهارت‌ها به آنها کمک کنند، مورد استفاده قرار می‌گیرند.

## E

### **EDC (Education Development Center)**

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی (EDC) بعنوان مغز متفکر دانشگاه، مسئولیت ارتقای کیفی آموزش را در دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی بعهده دارند. ایفای این نقش حساس مستلزم وجود سازوکار دائمی در دانشکده‌ها و مراکز آموزشی درمانی است تا فعالیتهای توسعه آموزش در تمامی ارکان آموزش دانشگاه تسری یابد. در راستای تحقق اهداف فوق، برخی از وظایف این مراکز به شرح زیر می‌باشد:

۱. بررسی و اصلاحات لازم در برنامه‌های آموزشی علوم پزشکی مانند برنامه آموزش پزشک عمومی، دندانپزشک عمومی و...
۲. توانمندسازی اعضای هیأت علمی برای تدریس و دانش‌پژوهی
۳. ارتقاء توانمندسازی برای انجام پژوهش‌های آموزشی
۴. ارتقاء شیوه‌های ارزشیابی و ارایه نظام بهینه ارزشیابی استادان

۵. بومی سازی شیوه‌های نوین تدریس

۶. تدارک نظام حمایتی و مشاوره در آموزش برای استادان

۷. راه اندازی و تقویت دفاتر توسعه آموزشی در دانشکده‌ها

۸. مشاوره کمک به ارتقاء آموزش پزشکی با ارایه مسئله یا توانمندسازی دیگر دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در حوزه آموزش

۹. همکاری با سازمان بهداشت جهانی برای ارتقاء آموزش علوم پزشکی در سطح منطقه

## Educational Goals

### اهداف آموزشی

استفاده از طبقه‌بندی هدف‌های آموزشی توسط آموزش‌دهندگان، در سطوح مختلف آموزشی، در مقام عمل هم به ایجاد زبان مشترک در بین افراد درگیر در طراحی آموزشی، ارزشیابی آموزش و اساتید کمک می‌کند و هم فراگیران را به سمت هدف‌های آموزشی مورد نظر هدایت می‌کند. درواقع، به جهت‌دارشدن یادگیری فراگیران مساعدت می‌کند. طبقه‌بندی‌های مختلفی از هدف‌های آموزشی ارائه شده است که معروفترین آنها طبقه‌بندی بنیامین بلوم و همکاران اوست. در این طبقه‌بندی هدف‌های آموزشی در سه حیطه قرار می‌گیرند:

۱-حیطه‌ی شناختی cognitive domain

۲-حیطه‌ی عاطفی affective domain

۳-حیطه‌ی مهارتی psychomotor domain

که در ادامه به توضیح مختصری از آنها اشاره شده است:

### اهداف حیطه‌ی شناختی:

#### ۱- شناخت (knowledge)

پایین‌ترین سطح یادگیری در حیطه‌ی شناختی، کسب دانش و معلومات است. منظور از شناخت این است که یادگیرنده بتواند از طریق یادآوری (recall) یا بازشناسی (recognition) شواهدی ارائه دهد حاکی از این که او اندیشه یا پدیده‌هایی را به خاطر سپرده که در جریان آموزش تجربه کرده است و یادگیری در این سطح صرفاً جنبه‌ی حفظی دارد. (بخش‌های مختلف یک نقشه‌ی جغرافیایی را مشخص کند- معنای لغاتی را که آموخته است بیان کند - قطعه شعری را از حفظ بخواند - اسامی شهرهای مهم یک کشور را فهرست کند)

#### ۲- درک و دریافت (comprehension)

یادگیری در این سطح عبارت است از توانایی پی بردن مفهوم یک مطلب و تبیین آن با جمله‌هایی که خود می‌سازد توسط شخص؛ بی‌آن که میان آن مطلب با مطالب دیگر چندان ارتباطی برقرار کند. یادگیری در این سطح مستلزم آگاهی از اصول و شرایط است. سطح فهمیدن به اجزای فرعی دیگری تقسیم می‌شود که عبارتند از:

الف: ترجمه یا برگرداندن ( translation )

ب: تفسیر ( interpretation )

ج: برون یابی ( extrapolation )

۳- به کار بستن ( application )

توانایی کاربرد اصول علمی، فرضیه‌ها، قضایا و مفاهیم انتزاعی دیگر در وضعیت و موقعیت مناسب، بدون اینکه هیچ گونه راه حلی ارائه شود. (آموخته‌های قبلی خود را در موقعیت‌های جدید به کار ببرد).

۴- تجزیه ( analysis )

در این مرحله بر شکستن مطلب به اجزای تشکیل دهنده آن و یافتن روابط بین اجزا و نحوه سازمان یافتن آنها تاکید می‌شود.

۵- ترکیب ( synthesis )

در این مرحله یاد گیرنده می‌تواند عواملی را که در مرحله تحلیل از یکدیگر تفکیک کرده است را به طریقی نو برای دریافت یک معنی جدید و نوظهور، با یکدیگر ترکیب کند.

۶- ارزشیابی ( evaluation ) و قضاوت ( judgment )

ارزشیابی و قضاوت آخرین و عالی ترین مرحله شناخت است. این مرحله شامل قضاوت درباره امور، اطلاعات و حتی

روش‌های روبرو شدن با مسائل است و فراگیرنده ناچار به گرفتن تصمیم است. این مرحله نقش پل ارتباطی بین رفتارهای شناختی و رفتارهای عاطفی را نیز ایفا می‌کند.

Domain Cognitive (حوزه شناختی) (بازنگری آندرسن ۲۰۰۱) (طبقه‌بندی جدید)

Remember: به خاطر آوردن یا تشخیص دادن دانش مرتبط با موضوع.

Understand: ساخت معانی از اطلاعات، تفسیر، تشریح، مقایسه یا خلاصه کردن ارتباطات.

Apply: اجرا یا به کار بستن یک روش کاری (procedure) در یک موقعیت پیش آمده.

Analyze: شکستن مواد به اجزای ساختاری شان و تعیین اینکه چطور اجزاء به هم ارتباط پیدا می‌کنند. سازماندهی، تمایز یا تخصیص یک ویژگی (attribution).

Evaluate: قضاوت کردن بر مبنای معیارها و استانداردها.

Create: کنار هم قرار دادن مولفه‌های تشکیل دهنده، سازماندهی مجدد، تولید فرضیه، برنامه ریزی یک پروژه.

### اهداف حیطه‌ی عاطفی (affective domain)

#### ۱- توجه کردن (روپارویی با موضوع) Receiving

این دسته از هدفها، شامل رفتارهایی است که از وجود پدیده خبر می‌دهد و میل تحمل در برابر شنیدن یا دیدن آن را نمایان می‌سازد. مثلاً: فراگیر با دقت به رویدادهای سازمان توجه می‌کند یا به اتفاقاتی که در کلاس درس می‌افتند توجه نماید.

#### ۲- پاسخ دادن Responding

در این سطح فرد واکنشی در مورد مسأله مورد نظرش نشان نمی‌دهد. مثلاً: فراگیر در مورد عدالت اجتماعی علاقه نشان داده و در مورد آن مطالعه میکند.

#### ۳- ارزش گذاری Valuing

در این مرحله، شیء یا واقعه، پدیده یا رفتاری با ارزش جلوه می‌کند. مثلاً: فراگیر در مورد لزوم گسترش عدالت در جامعه خود را مسئول میداند.

#### ۴- سازمان‌دهی ارزشها Organization of Value

عبارت است از ادغام ارزشهای مختلف، رفع تعارضات بین آنها و بنا نهادن یک نظام ارزشی پایدار و منسجم. مثلاً: فراگیر نیاز به موازنه بین آزادی و مسئولیت اجتماعی را تشخیص می‌دهد (دفاع میکند).

۵- برجسته شدن ارزشها در رفتار دانشجو (تبلور شخصیت)

Characterization (Internalizing values) درونی کردن):

در این مرحله ارزش یا مجموعه‌ای از ارزشها در رفتار فرد انعکاس دائم پیدا می‌کند و در شخصیتش متبلور و جزء فلسفه زندگی او می‌شود. مثلاً: فراگیر در موقعیت‌های مختلف متناسب با نظام ارزشی خود (عدالت خواهی) عمل مینماید.

اهداف حیطه‌ی مهارتی psychomotor domain:

۱- مشاهده و تقلید (Perception & set): در این مرحله

دانشجو به مشاهده رفتار مربی، که مشغول انجام مهارت مورد نظر است می‌پردازد. مثلاً: فراگیر بتواند عملکرد دستگاه سانتریفوژ... را مشاهده نماید.

۲- آمادگی Set:

آماده بودن برای انجام یک عمل یا یک رشته اعمال معین یادگیرنده برای انجام سانتریفوژ تصمیم بگیرد.

۳- اجرا بدون کمک (Guided response):

در این مرحله میزان وابستگی دانشجو به مربی بسیار ناچیز است و نیازی به یاری مستقیم مربی نیست. مثلاً: فراگیر بتواند در طی کار گروهی شیوه‌های مختلف آموزشی را با حضور مربی ایفای نقش نماید یا فراگیر بتواند روش‌های مختلف استرلیزاسیون را در حضور مربی انجام دهد.

## ۴- دقت در عمل (Mechanism):

در این مرحله دانشجو کار را با دقت، سرعت و ظرافت انجام می‌دهد و توانایی کنترل اعمال خود را بر حسب نیازها پیدا می‌کند. مثلاً: فراگیر بتواند تستهای تشخیصی بروسلوز را انجام دهد.

## ۵- هماهنگی حرکات (Complex overt response)

یعنی برقراری هماهنگی بین مجموعه‌ای از اعمال با رعایت نظم و کارایی لوازم. مثلاً: مقدمه‌ای بر امار موضوعی و شاخصهای بهداشتی بنویسد.

## ۶- عادی شدن عمل (Adaptation):

در این مرحله دانشجو به طور خودکار به انجام دادن کارهای دقیق و موزون عادت می‌کند. مثلاً: فراگیر بتواند آزمایش HBA2 را صحیح و در زمان مناسب انجام دهد. یامهارتهای عملی را در زمینه مراقبت مادران به میزان ۱۰۰٪ انجام دهد.

## ۷- ابتکار (Origination):

خلق الگوهای تازه حرکتی برای حل مسائل غیر معمول یا برخورد با موقعیتهای جدید یادگیرنده بتواند در مواقعی که از طریق معمول کنترل و انجام فعالیتی ممکن نیست راه حل صحیح دیگری را جایگزین کند.

**Education Research Information Center (ERIC)****مرکز اطلاعات آموزش و پرورش**

وبگاه جامعی برای دستیابی به اطلاعات و پژوهش‌های مربوط به آموزش و پرورش است و جهت پژوهش‌های آموزش محور نیز مطالب مفیدی در اختیار پژوهشگر قرار می‌دهد.

**Educational Effectiveness****تأثیر بخشی (آموزشی)**

خروجی تجزیه و تحلیلهای خاص (به عنوان مثال بررسی اثر بخشی آموزشی WASC و یا گزارش‌های آن درباره اثربخشی سازمانی) که (کیفیت) دستیابی به یک هدف آموزشی خاص و یا درجه‌ای که یک موسسه آموزش عالی انتظار می‌رود به آن شرایط خاص دست یابد را اندازه‌گیری میکند. این امر متفاوت است از بهره‌وری، است که توسط حجم خروجی و یا ورودی مورد استفاده اندازه‌گیری می‌شود. به عنوان اقدام اولیه موفقیت یک برنامه یا یک موسسه آموزش عالی، باید شاخص واضح، اطلاعات معنی دار و شواهدی که به بهترین شکل منعکس‌کننده تأثیر بخشی نهادی با توجه به یادگیری دانش آموزان و پیشرفت تحصیلی آن‌ها از طریق روشهای مختلف جمع‌آوری شوند (بازرسی، مشاهده، بازدید سایت و غیره). درگیر شدن در اندازه‌گیری اثر بخشی آموزشی باعث ایجاد

یک فرآیند با ارزش از طریق تضمین کیفیت و بررسی اعتبار و کمک به ساخت و سازدسازمان و فرهنگ شواهد می‌شود. اصطلاحات مرتبط: تضمین کیفیت، شاخص، اعتباربخشی، فرهنگ شواهد.

## Educational Efficiency

### بهره‌وری آموزشی

توانایی انجام درست و یا رسیدن به یک نتیجه بدون اتلاف منابع، تلاش، زمان و یا منابع مالی (بااستفاده از کوچکترین کمیت منابع ممکن). بهره‌وری آموزشی میتواند در شرایط فیزیکی (کارایی فنی) و یا از لحاظ هزینه (بهره‌وری اقتصادی) اندازه‌گیری شود. افزایش بهره‌وری آموزشی زمانی به دست می‌آید که مقدار و استاندارد مشابه خدمات آموزشی با هزینه پایین تولید شود، اگر یک فعالیت آموزشی مفیدتر را می‌توان برای یک فعالیت کمتر مفید با همان هزینه جایگزین نمود، و یا اگر فعالیتهای غیرضروری آموزشی حذف شوند. یک برنامه یایک موسسه آموزش عالی ممکن است بطور موثری مدیریت شود، اما در دستیابی به ماموریت، اهداف و یا مقاصد موثر نباشد.

اصطلاحات مرتبط: کیفیت، اثربخشی، استانداردها

## Educational Strategy

### استراتژی‌های آموزشی

روش‌هایی می‌باشند که در قبال آموزش دادن و یاد گرفتن اتخاذ می‌گردند یا به عبارت دیگر روش ارائه، اجرا و انجام یک برنامه آموزشی را می‌گویند.

## Efficacy

### اثربخشی

چنین اصطلاحی در انجام خدمات اجتماعی و به ویژه آموزشی (به داشتن حسن نیت) در برنامه گفته می‌شود. اگر این برنامه‌ی موثر و با هزینه‌ی کافی انجام شود، اثر بخش خواهد بود و به نتایجی که برای آن طراحی شده خواهد رسید. این اصطلاح از دیدگاه خود شخص (در مورد خودش) نیز مصداق پیدا می‌کند. معلم‌هایی که اثربخشی خوبی دارند، آن‌هایی هستند که در مورد خود خوب فکر می‌کنند.

## Equity in Education

### عدالت در آموزش

عدالت در آموزش یعنی که فرصت‌های موجود برای یادگیری در هر مقطعی برای همه فراهم باشد. این بدین معنی است که همه مردم باید از یک فرصت و موقعیت برابر جهت توسعه یادگیری خود

برخوردار باشند که این امر از طریق دسترسی منصفانه و عادلانه به موقعیتها و فرصتهای آموزشی امکان پذیر است. بی عدالتی به علت وجود تفاوتها در موقعیتها و فرصتها رخ می‌دهد. برای مثال دسترسی نا برابر به امکانات آموزشی و کمک آموزشی، وضعیت اقتصادی خانواده، بی عدالتی در موقعیتهای زندگی و...

## External Evaluation

### ارزیابی خارجی/ بیرونی

ارزشیابی بیرونی فرایندی است که در آن متخصصان خارج از موسسه به ارزشیابی کیفیت یا استانداردهای موسسه یا برنامه آموزشی می‌پردازند و همچنین به عنوان مرحله دوم اعتبارسنجی می‌باشد.

روندی که بموجب آن یک سازمان تخصصی داده‌ها، اطلاعات و شواهد را در مورد یک نهاد، یک واحد خاص از یک نهاد مشخص، و یا یک فعالیت هسته‌ای از یک موسسه، به منظور ایجاد بیانیهای در مورد کیفیت آن جمع‌آوری می‌کند. ارزیابی خارجی توسط یک تیم از کارشناسان خارجی، هم‌تایان، یا بازرسان انجام شده و معمولاً نیاز به سه عملیات مجزا دارد:

I. تجزیه و تحلیل گزارش خود-آموزی؛

II. بازدید سایت؛

## III. تهیه پیش نویس گزارش ارزیابی.

## Internal Evaluation: خودارزیابی / خودارزیابی:

فرایند خود ارزیابی متشکل از مجموعه سیستماتیک داده اداری، پرسش از دانشجویان و فارغ التحصیلان، و برگزاری مصاحبه مدیر با استادان و دانشجویان می‌باشد و منجر به گزارش خودآموزی خواهد شد. خودارزیابی بازتاب نهادی جمعی و یک فرصتی برای بهبود کیفیت است. گزارش حاصل بیشتر برای ارائه اطلاعات برای تیم بررسی مسئول ارزیابی خارجی عمل می‌کند.

## 360 Evaluation

## ارزشیابی ۳۶۰ درجه

از انواع روشهای ارزشیابی اعضا هیات علمی و ارزشیابی بالینی دانشجویان در علوم پزشکی است. در این روش با استفاده از پرسشنامه ویا چک لیست در گستره‌ای وسیع (چرخه ۳۶۰ درجه) از چندین منبع (خود فرد، رئیس، همکاران، بیماران، خانواده‌های آنان، پرستار بخش و غیره) انجام می‌شود تا این مجموعه در مورد ارتباطات بین فردی، پایبندی‌های حرفه‌ای و مهارت‌های مراقبتی، آموزشی، بالینی یک فرد مشخص اظهار نظر کنند. در بیشتر فرایندهای ارزشیابی ۳۶۰ درجه از پرسشنامه و نگرش سنج لیکرت برای گردآوری اطلاعات در مورد عملکرد افراد در موضوعات

مختلف، همچون عملکرد در کار گروهی، ارتباطات، مهارت‌های مدیریتی و تصمیم‌گیری استفاده می‌شود. برای دستیابی به درجه بالای اعتبار در نتایج ارزشیابی، لازم است که تعداد بیشتری از صاحب نظران دانشکده‌ها و بیماران مورد بررسی و نظر خواهی قرار گیرند.

## Evidence-Based Medicine

### پزشکی مبتنی بر شواهد

کاربرد نقادانه مستندات بهترین شواهد موجود برای تصمیم‌گیری دقیق، آگاهانه و منصفانه برای درمان است که با تلفیق تجربیات بالینی شخصی با مناسب ترین شواهد خارجی در دسترس که از تحقیقات هدفدار و منظم بدست آمده است. مراحل پزشکی مبتنی بر شواهد شامل طرح سوال بالینی مشخص، جست و جوی متون علمی درباره سوال طرح شده، نقد پژوهش‌های استخراج شده، انتخاب بهترین رویکرد و تصمیم بالینی در مورد بیمار و نهایتا ارزشیابی می‌باشد.

## F

### Facilitation

#### تسهیل (فرایند آسان سازی)

فرایندی پویا و هدف مدار است که در شرکت کنندگان برای یادگیری به وسیله‌ی تفکر انتقادی و بازخورد، در فضای واقعی و پر از احترام متقابل، با یکدیگر کار می‌کنند.

### Facilitator

#### تسهیل کننده

افرادی که با تسهیل روند آموزش و یادگیری، افراد را به قبول مسئولیت در یادگیری خود تشویق می‌کنند. برای مثال یک معلم باید یک تسهیل کننده‌ی خوب برای تسهیل کننده یادگیری نیز باشد و یادگیری را برای فراگیران آسان کند.

### Faculty Member

#### عضو هیات علمی

استادی است که برنامه اصلی درس را در دانشکده یا دانشگاه بین فراگیران و مدرسین هماهنگ و اجرا می‌کند. این شخص به فراگیر و مدرس در کلیه سطوح آموزشی کمک می‌کند و معمولاً مسئول ارزشیابی و نمرات نهایی است.

## Feedback

### بازخورد

اطلاعاتی در مورد اثرات یا نتایج کارهای انجام شده یا به عبارت دیگر بازتاب یا بازخورد عملی که توسط فراگیر انجام گرفته است. این بازخورد در واقع اطلاعاتی است که به فراگیر نشان می‌دهد که آنچه را که او انجام داده صحیح یا غلط است، که این اطلاعات ممکن است تقویت کننده و حتی به عنوان نیروی کمکی، آموزشی و اصلاح کننده نیز باشد. باید به این نکته نیز توجه کرد که در پاسخ به عوامل مشابه بازخوردها لزوماً یکسان نیستند.

## Formal Education

### آموزش رسمی

عبارت است از فعالتهایی که به منظور ایجاد یادگیری موضوع خاصی در یادگیرنده، توسط مدرس طرح ریزی می‌شود و بطور دوسویه بین یاددهنده و یادگیرنده بصورت کنش متقابل جریان می‌یابد و از کودکان تا دانشگاه را دربر می‌گیرد.

## Formative Evaluation (assessment)

### ارزشیابی یا سنجش تکوینی (مرحله ای)

این ارزشیابی در حالی انجام می‌شود که فعالیت آموزشی، در جریان و یادگیری فراگیران در حال تکوین و شکل گیری است.

ارزشیابی تکوینی در ابتدا یا در بین برنامه یا دوره درسی یا انجام مداخله صورت می‌گیرد. این نوع ارزشیابی، مشاهداتی است که به ارزیاب اجازه می‌دهد، میزان یادگیری فراگیران را تا آن حدی که می‌داند و یا قادر به انجام تکالیف علمی معین و مشخصی است، تعیین نماید. این نوع ارزشیابی بازخورد خوبی برای اساتید و شرایط آموزشی است تا بوسیله آن کاستی‌های یادگیری و آموزشی تعیین شود. پیامدهای حاصله گام‌های بعدی برای آموزش و یادگیری را در اختیار آن افراد قرار می‌دهد و برای کمک به استاد و فراگیر بکار می‌رود تا در حالیکه وقت برای رفع نواقص و تقویت نقاط قوت وجود دارد، نقاط قوت و ضعف خود را بشناسند. هدف از این نوع ارزشیابی، معمولاً کمک به بهبود امر یادگیری و رفع نواقص است و نمره یا قضاوت نهایی مد نظر نیست.



## G

### Goals

#### اهداف نهایی (آرمانها)

اظهارات (ادعاها و گزاره‌های کلی است که بصورت جمله‌های مثبت خبری و حتی انتزاعی، به صورت هدف بیان می‌شود و غایت و نهایت آرمانی آموزش را نشان می‌دهد.

### Guideline

#### راهنما (دستورالعمل‌ها)

مجموعه گامهایی که در انجام یک کار یا اجرای یک سیاست، برنامه، فعالیت و طریقت انجام آنها برداشته می‌شود. دستورالعمل‌ها بسیار خاص، جزئی و مبتنی بر شرایط هستند.



# H

## Health Economics

### اقتصاد بهداشت

رشته‌ای که بر روی کاربرد اصول و قوانین اقتصاد در حوزه بهداشت تمرکز دارد و شامل تجزیه و تحلیل و ارزشیابی سیاست‌ها و سیستم‌های بهداشتی از منظر اقتصادی است. به ویژه شامل برنامه ریزی سیستم بهداشتی، مکانیسم‌های داد و ستد، تقاضا برای مراقبت بهداشتی، تامین مراقبت بهداشتی، ارزشیابی با استفاده از روش‌های فردی تشخیصی و درمانی، تعیین کننده‌های بهداشتی و عملکرد آنها و ارزشیابی عملکرد سیستم‌های مراقبت بهداشتی بر اساس کیفیت و عدالت است.

## Health Policy

### سیاست بهداشتی

تصمیمات یا تعهداتی که مراحل مختلف فعالیت برای بدست آوردن اهداف تعریف شده جهت بهبود سلامت را دنبال می‌کند. سیاست‌ها معمولاً به طور آشکار یا تلویحی ارزش‌های سیاسی را حمایت می‌کنند. همچنین سرمایه‌ای را که می‌تواند برای برنامه

ریزی و اجرای سیاست به کار برده شود مشخص و سازمان‌های مربوط را درگیر این فرایند سازند.

## Hypothesis

### فرضیه

فرض و گمان بخردانه‌ای که در مورد به کارگیری یک روش و ایجاد یک تغییر به نظر می‌رسد و پژوهشگر درصدد آزمودن فرضیه است نه ثابت کردن آن. به عبارت دیگر فرضیه ثابت نشده یا طرح موقتی است که پیشاپیش برای آزمودن بیان می‌شود. نظریه به عنوان راهنمای تحقیق در طول مسیرهای خاص همراه با روش‌های ویژه به کار می‌رود تا فرضیه را در معرض آزمون قرار دهد (یا مفروضات یا نتیجه‌گیری موقتی بدون مدرک یا دلیلی که برای هدایت تحقیق بکار برده خواهد شد). براساس سومین تعریف، فرضیه پیش بینی آن چیزی است که از انجام کار یا یکسری کارها و اقدامات حاصل خواهد شد.

# I

## Induction

استقرا (از جز به کل)

فرآیند استنتاج یک کل، با مشاهده و آزمودن موردهای خاص است.

## Inductive teaching/learning

آموزش و یادگیری استقرایی

به آموزش/ یادگیری گفته می‌شود که از آموزش موارد جزئی شروع و به نتیجه‌گیری کلی پایان می‌یابد. فراگیران، به این ترتیب کاربردها و مصداق‌های کار و موضوع موردنظر را می‌شناسند و در شرایط و موقعیت‌های جامع و کلی به کار می‌برند. این نوع یادگیری با درک کلی و احاطه‌ی فراگیر بر مفهوم جامعی همراه و از این رو ارزشمند است.

## Informal Education

آموزش غیر رسمی

به هر نوع فعالیت آموزشی اطلاق می‌شود که سازمان یافته است ولی خارج از نظام آموزش رسمی تحقق می‌پذیرد. مانند

دوره‌های آموزشی و کارآموزی کوتاه مدت در زمینه‌های شغلی، کسب مهارت‌های حرفه‌ای و انواع آموزشهای مفید در جهت بارور ساختن ساعات فراغت و افزایش توانایی‌های افراد و آموزش به فراگیران و بیماران جهت ایجاد روحیه مشارکت و دخالت در امر مراقبت و درمان خود و یا افراد خانواده.

### **Integrated curriculum pattern**

#### **الگوی نظام یافته برنامه آموزشی**

رویکردی است برای سازماندهی تجربه یادگیری که مفاهیم و مضامین را به صورت ساماندهی شده و یکپارچه نشان می‌دهد. الگوی نظام یافته برنامه آموزشی در مقابل رویکرد مدل پزشکی است که یادگیری، به طور مجزا بر اساس دستگاههای مختلف بدن ساماندهی می‌شود.

### **Intelligent Quotient**

#### **ضریب هوشی یا هوش بهر**

خلاصه‌ای عینی از استعداد فراگیران است که با توجه به محدودیت هایش چندان جامعیت ندارد. در روانشناسی قدیم فرض بر ثابت بودن هوش بهر بود. بنابراین آزمون‌های طراحی شده به هوش آموخته شده کاری ندارد.

## Internal Evaluation

### ارزشیابی درونی

فرایند ارزشیابی کیفیت که از سوی خود دانشگاه طراحی و بدون کمک متخصصان بیرونی انجام می‌شود. در انجام ارزشیابی درونی، موسسه آموزشی اهداف خود را دنبال می‌کند، لذا به آن خود ارزشیابی نیز می‌گویند که با تصمیم مدیران درون دانشگاه انجام می‌شود ولی اگر به عنوان بخشی از اعتبار بخشی دیده شود در واقع در جهت آمادگی برای انجام ارزشیابی بیرونی اجرا می‌شود.



## J

### Judgment

### قضاوت

فرآیند خردمندانه و روشنفکرانه‌ای است که در شکل‌گیری نتیجه، تصمیم‌گیری و اقدام بر اساس تجزیه و تحلیل مستندات مربوط به موضوع شکل می‌گیرد. قضاوت درست و خوب می‌تواند موجب موفقیت در تصمیم‌گیری شود.



## L

### Learner-Centered Education

#### آموزش فراگیر محور

فرآیند آموزشی که محتوای آموزشی بر حسب نیاز و شرایط فراگیر تعیین و طراحی شده است از این رو میتواند فراگیران را به مشارکت فعال در یادگیری برانگیزاند. نیاز و شرایط فراگیر در صدر تمام اولویتهای آموزشی (برای تعیین روش تدریس، هدف یادگیری، مواد آموزشی و غیره) قرار دارد. فراگیر در محوریت فرآیند آموزش است و در آن مشارکت فعال دارد بنابراین احساس رضایت و پویایی بیشتری در روند آموزش خواهد داشت. همچنین فراگیر برای خودآموزی و خودارزشیابی انگیزه‌ی بیشتری خواهد داشت.

### Learning Outcomes

#### پیامدهای یادگیری

که در آن تمرکز بر نتیجه یادگیری است و تعیین اهداف بر آن است که میزان یادگیری فراگیران را که از آنها انتظار می‌رود ثبت و پایش کند.

## Lifelong Learning

### یادگیری مادام‌العمر

مفهومی که بر اساس تعهد و وعده‌ی درگیر نمودن همه در یادگیری شکل می‌گیرد. معنای این شعر فردوسی "ز گهواره تا گور دانش بجوی" به زیبایی آن را نشان می‌دهد. اینکه یادگیری برای همه باید به فراخور شرایط آنها و بدون توجه به سن در مکان مقتضی و به گونه‌ی مناسب، تا در تمام احوال و دوره‌های زندگی شرایط رشد و تعالی آنان فراهم باشد. بین یادگیری و توسعه باید حلقه‌های ارتباطی ایجاد شود تا با یادگیری فراگیر محور، فرصت تعالی و پیشرفت ایجاد شود. یادگیری مادام‌العمر در علوم پزشکی با توجه به تغییرات اساسی در این علوم یک ضرورت و مسوولیت به شمار می‌رود و چیزی فراتر از یک آرمان است.

## Learning strategies

### راهبردهای یادگیری

روش‌هایی هستند که فراگیران برای یادگیری مورد استفاده قرار می‌دهند. این روش‌ها از روش‌های اولیه در تقویت حافظه تا مهارت‌های آزمون دادن متغیر است.

## Learning taxonomy

### طبقه‌بندی یادگیری (سلسله مراتب بلوم)

مقوله طبقه‌بندی رفتارهای شناختی، عاطفی، و روان حرکتی مربوط به اهداف طراحی آزمون است که توسط بنجامین بلوم و همکارانش ابداع و تنظیم شده است. (به مبحث Educational Goals مراجعه شود)

## Lesson Plan

### برنامه درسی یا طرح درس

توصیف کتبی فرایند طرح ریزی یک برنامه درسی است. بدین ترتیب که باید در آن به سوالات زیر پاسخ داده شود:

- فراگیران چه چیزی را باید یاد بگیرند؟ (اهداف درس)
- چه روشهایی برای تدریس مورد استفاده قرار می‌گیرد؟ (روشهای تدریس)
- فراگیران چگونه ارزیابی خواهند شد؟ (ابزار ارزیابی)
- زمانی که فراگیران آموزش خواهند دید چقدر است؟ (برنامه زمانی)
- مکانی که فراگیران در آن آموزش خواهند دید کجاست؟ (عرصه آموزش)

طرح درس در واقع راهنمای مکتوبی متعلق به برنامه یا

طرح‌های مدرسان است که برای نیل به پیامدهای یادگیری موردنظر و دلخواه تدوین می‌شود. این راهنما، تعریف و جهت دقیق اهداف یادگیری، ابزار یادگیری، مکان، زمان و شرایط عمده‌ی برگزاری کلاس، توصیه‌های اصلی برای فراگیر، محتوای آموزشی (خلاصه محتوای درس)، مواد کمک آموزشی و محیط آموزشی، نحوه اجرای آموزش، ارزشیابی (آغازین، حین تدریس و پایانی) و منابع ضروری و مفید را قید نموده و در اختیار فراگیران و همکاران (در آموزش‌های مشارکتی) قرار می‌دهد.

## Logbook

### دفترچه ثبت (بازخورد فعالیت‌های یادگیری)

دفترچه‌ای که فراگیران بازخورد فعالیت‌های یادگیری خود را در آن ثبت می‌کنند. همچنین یکی از روش‌های ارزشیابی بالینی نیز است به این معنی که فعالیت‌های کارآموز / کارورز در جدول‌های مخصوصی که بر اساس هدف‌های یادگیری طراحی شده است به مرور ثبت و به وسیله‌ی مسئول بخش / دوره تایید می‌شود. در طول دوره می‌تواند علاوه بر روند یادگیری بالینی، مشکلات و شرایط آموزش بالینی را نیز نشان دهد در پایان دوره هم یک نمای مستند و کامل از فعالیت‌های یادگیری و کارهای عملی فراگیر را نشان خواهد داد.

## M

### MINI CEX (Mini Clinical Evaluation Exercise)

#### ارزیابی به روش خرده آزمون بالینی

مشاهده و بازخورد گرفتن از خرده مراقبت/مهارت‌های بالینی به وسیله معلم (مشاهده‌کننده) است. نمونه‌های: مشاهده کوتاه، آزمون عملی برای مهارت‌های ساده، آموزش به بیمار، دادن توضیحات بالینی و گفتن خبرهای بد به بیمار (و خانواده) نمونه‌هایی از زمینه‌هایی هستند که با این روش قابل ارزیابی به نظر می‌رسند. وجود بیمار واقعی، انجام آزمون در محیط واقعی عملکرد و ارائه بازخورد فوری به فراگیر از ویژگیهای این نوع ارزیابی می‌باشد.

### Modified Essay Question

#### سوالات تشریحی تعدیل شده

یکی از انواع سوالات که در ارزیابی مهارت‌های بالینی و کاربرد دانش علوم پایه برای حل مشکلات بالینی استفاده می‌شود. این روش شامل مجموعه‌ای از سوالات وابسته به هم است که در طول مدت زمان ۴۰ تا ۹۰ دقیقه به دنبال هم و بدون فرصت بازنگری به فرد آزمون شونده داده می‌شود. معمولاً یک سناریو (مورد) خاص

باتوضیح علایم و نشانه‌های بالینی و نتایج آزمون‌های تشخیصی بیان می‌شود و به دنبال آن معمولاً تشخیص‌های افتراقی، تدابیر درمانی نکات اخلاقی سوال می‌شوند. سوالات تعدیل شده تشریحی در صورتی که به خوبی طراحی شده باشند می‌توانند مهارت استدلال منطقی و پردازش مفهوم را ارزیابی کنند. یک مورد خاص تشریح و بعد سوالات مربوط به آن پرسیده می‌شود.

## Module

### ماجول

عبارت است از یک دوره درسی که بصورت یک شبکه، یک دسته از مفاهیم جامع را دربرگرفته و معمولاً بصورت پیاپی ارائه میشود و نه موازی. مانند زیست‌شناسی سلولی ملکولی، تهاجم، ایمنی و دفاع بدن در سلامت و بیماری. این واحدها بر اساس نیازها، پیشرفت و ویژگیهای فراگیران قابلیت تغییر و تعدیل را دارا هستند.

## Morning Report

### گزارش صبحگاهی

آموزش رایج بالینی در علوم پزشکی است که وضعیت بیمار بستری در یک کلاس درس شامل اساتید مربوطه و فراگیران

توضیح داده می‌شود و معمولاً در یک روز مشخص در طول هفته و یا هر روز صبح با حضور دانشجویان، کارورزان و دستیاران پزشکی انجام می‌شود. معرفی بیمار و وضعیت او هم گاهی به وسیله استاد و گاه بوسیله خود فراگیران و با شرح تکمیلی استاد انجام می‌شود. البته این نکته را نیز باید مدنظر داشت که چالش‌های اخلاقی و نارضایتی بیماران از معرفی شدن خود و یا پرونده شان در یک جمع آموزشی امروز مورد بحث است.

### **Multiple – Choice Questions (MCQ)**

#### **آزمونهای چند گزینه‌ای**

که به سوالات چهار گزینه‌ای هم معروف هستند (البته ممکن است تعداد گزینه‌ها از ۱۵ تا ۲۰ انتخاب باشد)، که فراگیران باید بهترین یا تنها پاسخ را انتخاب کنند. رایج‌ترین شکل این نوع آزمون‌ها، آزمون‌های چهار گزینه‌ای است. اجزا و عناصر این سوالات را می‌توان هم برای اندازه‌گیری دانش ساده و هم مفاهیم پیچیده بکار برد.



## N

### Norm-Reference Assessment

#### ارزیابی هنجار مدار

این نوع ارزیابی در مورد حدود مطلوبیت کار فراگیر در مقایسه با هنجاری قضاوت می‌کند که توسط هم ترازان او، تثبیت شده است، به عبارت دیگر در این نوع ارزشیابی، عملکرد فرد با آزمون شوندگان دیگر سنجیده می‌شود. این نوع ارزیابی در مورد نحوه انجام درست و مطلوب کاری توسط فراگیر در مقایسه با هنجار تثبیت شده هم گروهها مقایسه و قضاوت می‌کند.

### Norm-Reference Judgment

#### قضاوتهای هنجار مدار

قضاوتهایی با مقایسه اطلاعاتی که شما درباره فردی دارید با اطلاعاتی که شما در مورد گروهی از افراد مشابه او دارید، انجام می‌شود.

### Nursing Models

#### الگو یا مدل‌های پرستاری

مدل‌های عقلانی در پرستاری، تحت عنوان الگو، مدل و چارچوب‌های پنداشتی پرستاری نیز شناخته شده‌اند که تصویری از

اساس مشترک کلیه اقدامات مهم قابل توجه پرستاری هستند. این مدلها حاکی از تصویر ذهنی است از شیوه‌ای که ضابطه آن درک مددجو (اعم از یک فرد، خانواده یا گروه، جامعه و یا جمعیت) است. این الگوها ساختار مدلی را بوجود می‌آورند که بدان وسیله پرستار بتواند مددجو را تحت شرایطی که قرار دارد (شرایط و اوضاع محیطی، اجتماعی، فیزیکی و غیره) و امیدهای آنها را (در مورد سلامتی، خوشی، رفاه ایده آل و غیره) درک کند.

# O

## Objective Structured Clinical Examination

### آزمون بالینی عینی ساختارمند (آسکی) OSCE

روشی برای ارزیابی حیطه مهارتی و نگرشی است که شایستگی و مهارت‌های ارتباطی و همچنین مهارت‌های بالینی مانند معاینات بالینی، گرفتن تاریخچه، آموزش به بیمار و خانواده، تشخیص و طراحی برنامه درمانی است که در محیط شبیه سازی شده شامل ایستگاه‌های کاری - معمولاً ۱۲ تا ۲۰ ایستگاه - شناخته می‌شوند، تشکیل شده است. معمولاً فراگیران از هر ایستگاهی که عبور می‌کنند، آزماینده‌ای در هر ایستگاه، بر طبق چک لیستی که جزئیات مربوط به آن موضوع در آن شرح داده شده است به آن نمره می‌دهد. روند ارزشیابی را می‌توان برای عینیت و حسابرسی بهتر با دوربین فیلمبرداری کرد. در مقابل کسب تجربه در نتیجه این روش ارزشیابی برای آزمون‌شونده، پرهزینه بودن این روش را با توجه به تجهیزات و زمان و افراد متخصص نیز باید مد نظر قرار داد.

## Organ – Based Teaching

### آموزش بر محور اندام‌ها

در این رویکرد، کسب دانش و مهارت کافی بر آموزش هم زمان در مورد اندام‌های مختلف متمرکز است. معلمین رشته‌های مختلف مانند آناتومی، فیزیولوژی، آسیب شناسی و طب داخلی در یک جلسه آموزشی با رویکرد مساله محور تدریس می‌کنند.

## Outcome(s)

### پیامد(ها)

تعرفی عملیاتی از هدف نهایی آموزشی است که بیشتر به صورت عملکرد، فراورده یا فعالیتی در حد کمال آن می‌شود که قابل اندازه‌گیری است. در واقع نتیجه یا نتایج نهایی (پایانی) مطلوب آموزشی است که برای فراگیران در نظر گرفته می‌شود. نمونه‌هایی از این پیامد می‌تواند کسب مهارت، ایفای نقش حرفه‌ای و یا مراقبت بهتر از بیمار باشد.

## Outcome – Based Education

### آموزش مبتنی بر پیامدها (ی یادگیری)

یکی از شکل‌های آموزش دانشجو محور است که مبتنی بر فعالیت نهایی، عملیاتی و قابل اندازه‌گیری فراگیر است که به آن پیامد یادگیری گفته می‌شود. این نوع آموزش در مقابل آموزش

سنتی قرار دارد که معلم بدون توجه به نتیجه نهایی آموزش انجام وظیفه می‌کند و به منابعی که فراگیران در دسترس دارند کاری ندارد. آموزش مبتنی بر پیامدهای یادگیری بیشتر به یک فلسفه کلی می‌ماند که از روشهای مختلف آموزش / یادگیری (شیوه طراحی تکالیف منزل و مشارکت اولیای فراگیران) استفاده می‌شود تا نتیجه مطلوب و مورد نظر در یادگیری حاصل شود.

## Outline

### سرفصل

آن قسمت از برنامه است که از مرکز (وزارت خانه) ارسال می‌شود. سرفصل بسیار کلی بوده و باید به اجزاء تقسیم گردد.



## P

### **Peer Assessment / Peer Review/External Review**

#### **ارزیابی همکاران / بررسی همتایان / بررسی خارجی**

به ارزیابی گفته می‌شود که افرادی که غالبا در یک سطح از تجربه و دانش هستند (مانند گروه اساتید یا دانشجویان یک رشته) فعالیت یکدیگر را بررسی و ارزیابی می‌کنند، نتایج این ارزیابی‌ها در ارزشیابی تکوینی بسیار موثر بوده و موجب ارتقاء سطح یادگیری و یاددهی می‌شود. روش ارزیابی با توجه به کیفیت و اثر بخشی برنامه‌های آکادمیک یک موسسه، نیروی انسانی آن و / یا ساختار آن، توسط کارشناسان خارجی (همتایان) انجام می‌شود. (صرفا در ظاهر، همتایان از اصول تحصیلی مشابه هستند، اما در عمل، انواع مختلف ارزیابی خارجی وجود دارد، اما به طور کلی همه به معنای متخصصانی در زمینه بررسی و آگاه در مورد آموزش عالی هستند.) برای یک بررسی، منبع قدرت همتایان، انواع همتایان، انتخاب و آموزش آنها، بازدید سایتهای آنها و استانداردهایی که باید بدست آورند ممکن است متفاوت باشد. بررسی معمولا بر مبنای یک گزارش خود ارزیابی ارائه شده توسط موسسه است و می‌تواند به عنوان مبنایی برای شاخص‌ها و یا به عنوان یک روش برای قضاوت (خارجی) ارزیابی در آموزش عالی استفاده شود.

## Peer Teaching

### آموزش همکاران (هم گروه‌ها)

ساز و کاری است که معلمان و مدرسین تکنیک‌های جدید آموزشی را در گروه‌های کوچک به همکاران خود آموزش می‌دهند.

## Performance

### عملکرد

این‌که افراد در موقعیت‌های واقعی زندگی چه کاری را انجام می‌دهند، بیانگر عملکرد و کارایی افراد است. در طب اینکه دانشجو و پزشک حقیقتاً در مواجهه با بیمار چه کاری را انجام می‌دهند و چه زمانی از دانش و مهارت‌های آموخته‌شده استفاده می‌کنند و تا حد زیادی به کسب قضاوت‌های بالینی و مهارت‌های ارتباطی مربوط می‌شود و مهارت‌های پیچیده (داشتن مهارت‌های بالینی، انجام قضاوت بالینی، بکارگیری مهارت ارتباطی و غیره) که در علوم پزشکی معمولاً در رویارویی با بیمار/مددجو مورد استفاده قرار می‌گیرد و نشانه بلوغ و تکامل در رویارویی با شرایط دشوار است. با توجه به این تعاریف، ارزیابی عملکرد و کارایی بالینی نیز بسیار مهم و دشوار است.

**Portfolio (Teaching Portfolio)****کار پوشه آموزشی (پرونده آموزشی)**

مجموعه یا کلکسیون شخصی از مدارک و اسناد کار فردی است، مانند پوشه‌ای حقیقی یا مجازی که مدارک و مستندات دست آورده‌های موفقیت و پیشرفت‌های حرفه‌ای شخصی یک فرد را در بر می‌گیرد.

**Psychomotor Domain****حیطه روانی - حرکتی**

یکی از سه حیطه اصلی یادگیری است که شامل یادگیری عملی انواع خاص و معینی از مهارت‌ها است. (به مبحث Educational Goals مراجعه شود)

**Problem - Based Learning (PBL)****یادگیری بر مبنای حل مساله**

یک روش آموزش و پرورشی (تعلیم و تربیتی) است که در دانشگاه مک ماستر کانادا در سال ۱۹۶۰ معرفی شد و بیشتر در علوم پزشکی، در گروه‌های کوچک و به سرپرستی یک مربی به کار می‌رود. یادگیری بر اساس (حل) مشکل روی یادگیری تجربی معطوف گردیده است که حول و حوش بررسی و حل مشکلات و مسایل پیچیده دنیای واقعی از پیش سازماندهی شده است. نقش

سرپرست، حمایت و هدایت گروه در جریان فرآیند حل مساله است. این نوع یادگیری فعال و با دوام است زیرا ناشی از کار در جهت حل مشکل است. آموزش به روش حل مساله به سرمایه‌گذاری برای تامین منابع (کتابخانه‌ی جامع، رایانه و دسترسی به اینترنت)، آموزش مربی و کارکنان نیاز دارد.

## Problem Solving

### حل مساله یا مشکل‌گشایی

مشکل‌گشایی اقدام به کارهای جدید و رویارویی با شرایط تازه است به گونه‌ای که فرد ضمن درگیر شدن با شرایط تازه و موقعیت‌های مشکل از روش‌هایی استفاده کند که با ترتیب و تسلسل منطقی به حل مساله بیانجامد. حل مساله همچنین، یادگیری نظام دار با تلاش فرد برای رسیدن به هدف خاص در شرایط عالی است. تلاش هدفمند، اندیشیدن و انتخاب کردن سه ویژگی برجسته روش حل مساله است.

## Procedures

### پروسیجرها و رویه‌ها

سازماندهی مهارت‌های حرکتی پیچیده و مشکل به بخش‌های ساده تر است که معمولاً به یادگیری مفاهیم مقررات خاصی نیاز دارد مانند تشریح قورباغه و یا انجام تزریق.

## Q

### Quality of Care

#### کیفیت مراقبت

سطحی از عملکرد که نشان دهنده برآیند مراقبت‌ها و خدمات بهداشتی و درمانی است. نشانگرهای عینی کیفیت مراقبت در بخش‌های ساختار مراقبت، فرآیند، برآیند و نتیجه نهایی مراقبت طراحی شده‌اند. از این رو کیفیت مراقبت هم می‌تواند عینی و قابل اندازه‌گیری باشد.

### Quality of life

#### کیفیت زندگی

به درجه‌ای که در آن افراد خودشان را از نظر انجام عملکردهای جسمی، روانی و اجتماعی، توانمند می‌دانند، گفته می‌شود. حس عمومی، یا چیزی که زندگی کردن برای آن ارزش دارد است. به عنوان یک حس "کمی" به مدت زمانی که شخص زنده است و بیماری، نقص عضو، ناتوانی، عقب ماندگی ذهنی ندارد گفته می‌شود.

## Quasi-Experimental Research

### تحقیق نیمه تجربی

کاوش و یا بررسی است که به ارتباط بین کار یا مجموعه‌ای از کارها یا اقداماتی از یک طرف و ایجاد تغییر برای انجام هدفی مشخص از طرف دیگر (متغیر وابسته) پی میبرد. انتخاب تصادفی نمونه‌ها، انجام مداخله و داشتن گروه شاهد ویژگی‌های این نوع پژوهش هستند.

## Questionnaire

### پرسشنامه

لیستی از سوالها نوشته شده است که به فراگیران و سایر پاسخ‌دهندگان امکان می‌دهد، آن را بخوانند، مرور کنند و پاسخ دهند.

## R

### Reliability

#### پایایی (اعتماد علمی)

اندازه‌گیری میزان ثبات ابزار اندازه‌گیری و وسیله‌ی ارزشیابی است. این وسیله باید نتایج مشابه‌ای را در زمان‌های مختلف و با جمعیت مشابه در شرایط مشابه به دست آورد. معمولاً برای توصیف ویژگی سوالات یک آزمون یا امتحان نیز بکار می‌رود. این اصطلاح در روش‌های تحقیق برای بیان تخمین درجه اطمینان داده‌ها نیز استفاده می‌شود. پایایی، دقت و درستی داده است و اینکه آزمونی با چه دقت و صراحتی صفت موردنظر را اندازه می‌گیرد تا نتیجه اندازه‌گیریها میزان مناسب تکرار پذیری و پایایی را داشته باشد. آزمونی پایا است که همواره، به طور ثابت و دقیقاً عملکرد فراگیر را ارزشیابی کند. یکی از راه‌های آزمودنی پایایی یک آزمون یا ابزار اندازه‌گیری پایایی به روش باز آزمون است و آن مستلزم داشتن گروهی از فراگیران است که آزمونی را در فاصله زمانی تقریباً ده روز، دو بار انجام دهند و همان نمراتی را به دست آورند که دفعه اول کسب کرده بودند. رابطه پایایی با روایی این است که یک آزمون باید پایا باشد تا بتواند روا باشد یعنی شرط آن است.

## Role Playing

### ایفای نقش

یکی از روش‌های آموزشی است که با اجرای معلم (یا فراگیران یا هر دو معلم و فراگیر) انجام می‌گردد، روشی جذاب برای فراگیر اما وقت گیر و دشوار در کنترل شرایط اجرا است. به عبارت دیگر فعالیت یادگیری طراحی شده ایست که شرکت کنندگان، در چنین فعالیتی نقش‌های گوناگون افراد را در ابعاد مختلف مانند تمرین مصاحبه یا گفتگوی آزمایشی برای رسیدن به هدف‌های خاص یا دیگری ارائه می‌دهند. حس کردن شرایط (مانند تجربه مادر یک کودک بیمار، اجرای چگونگی یک ارتباط با بیمار روانی) در روش ایفای نقش گاهی میانبر خوبی برای حس کردن آینده نزدیکی است که فرد به اجبار بخشی از آن را اجرا خواهد کرد.

## S

### Self Evaluation

#### خود ارزشیابی

فرآیندی است که فرد در طی آن عملکرد خود را مورد قضاوت قرار می‌دهد و با هدف غایی خود مقایسه می‌کند و به علل موفقیت و شکست در رسیدن به نتیجه فکر می‌کند.

### Simulation

#### شبیه سازی

اغلب با بازی نقش همراه است اما بطور روزافزونی در شرایط مجازی بکار می‌رود. نوعی فعالیت یادگیری است که شبیه سناریوی زندگی واقعی است؛ به شرکت‌کنندگانی نیاز دارد که انتخابهایی را انجام دهند که علت و معلول زندگی را به معرض نمایش بگذارند.

### Site Visit

#### بازدید سایت

یک جزء از ارزیابی خارجی است که به‌طور معمول بخشی از یک فرآیند اعتباربخشی می‌باشد. ممکن است با خود سازمان آغاز شود. متشکل از کارشناسان خارجی بازدیدکننده از یک موسسه آموزش

عالی برای بررسی خود-بازبینی تولیدشده توسط موسسه و همچنین مصاحبه با اعضای هیئت علمی، دانشجویان و سایر کارمندان به منظور ارزیابی کیفیت و اثربخشی (و ارائه توصیه‌هایی برای بهبود) می‌باشد. اصطلاحات مرتبط: اعتباربخشی، ارزیابی، بررسی همتایان.

## Skills

### مهارت

فعالیت‌ها یا رفتارهایی که در ابتدا یا در روند اجرای وظایف یا کارها به طرز معقولی به اندازه کافی با تجربه یا زبردستی مناسب انجام بگیرد. توانایی به انجام رسانیدن یک وظیفه از طریق پیاده کردن دانش و تجربه است. مهارت فعالیتی دقیق است که برای انجام کامل آن، یادگیری و اجرای عملی آن نیاز می‌باشد. مهارت‌ها، روانی حرکتی (حرکات بدنی)، شناختی (تعبیر و تفسیر و قدرت تصمیم‌گیری) و یا عقلانی، منطقی استدلالی (برقراری ارتباط با مددجویان) هستند.

## Specific Objective

### هدف ویژه

از تجزیه اهداف کلی به دست می‌آید و شامل مهارت‌ها و توانایی‌هایی است که فراگیران در جریان آموزش به آن دست می‌یابند و معمولاً به صورت اهداف رفتاری بیان می‌شوند.

### Strategy SPICES

استراتژی SPICES هاردن، که در این مدل، او، شش استراتژی را به صورت طیف شرح داده است:

| شش استراتژی مدل SPICES        |                                    |
|-------------------------------|------------------------------------|
| رویکرد قدیمی                  | رویکرد نوین (SPICES)               |
| استاد محور                    | دانشجو محور (Student centered)     |
| جمع‌آوری اطلاعات              | مبتنی بر حل مساله (-Problem based) |
| مبتنی بر رشته                 | ادغام (Integration)                |
| مبتنی بر بیمارستان            | مبتنی بر جامعه (Community – based) |
| برنامه استاندارد              | انتخابی (Elective)                 |
| فرصت‌طلبانه یا استاد – شاگردی | سیستماتیک (Systematic)             |

### Standardized Patient (SP)

#### بیمار استاندارد

کسانی که بیمار نیستند اما تاریخچه و نقش بیمار را بازی می‌کنند و آموزش دیده‌اند تا تاریخچه پزشکی و یافته‌های فیزیکی

یک مورد کلینیکی را به شکل مطلوب و معتبری بیان کنند. این افراد می‌توانند بیماران استاندارد باشند و یا نقش بیمار را ایفا کنند. گاهی اوقات از پرسنل بهداشتی درمانی یا بازیگران برای این اهداف استفاده می‌شود. این ابزار برای برگزاری آزمون و ارزیابی مهارت‌های بالینی دانشجویان به طور عینی طراحی شده اند. یاددادن ایفای نقش به بیمار برای نمایش ارائه یک مشکل بالینی جدید به ۸-۱۰ ساعت زمان نیاز دارد.

## Student Learning Outcomes

### نتایج یادگیری دانش آموزان

اظهارات در مورد اینکه انتظار می‌رود یادگیرنده چه چیزی بدانند، درک کند و قادر به نشان دادن آن پس از اتمام فرآیند یادگیری باشد و همچنین مهارت‌های فکری و عملی خاص به دست آمده و نشان داده شده با اتمام موفقیت‌آمیز یک واحد، دوره و یا برنامه. نتایج یادگیری، همراه با معیارهای ارزیابی، تعیین کننده حداقل الزامات برای اعطای اعتبار می‌باشد، در حالی که درجه‌بندی بر مبنای دستیابی به میزان بالا یا زیر حداقل الزامات برای اعطای اعتبار می‌باشد. نتایج یادگیری متمایز از اهداف یادگیری هستند که در آنها بیشتر به دستاوردهای یادگیرنده می‌پردازد تانیت کلی یاددهنده.

## Syllabus

### محتوای درس

توصیف کتبی آنچه که باید توسط فراگیران در یک درس آموخته شود می‌باشد. محتوای درس معمولاً عنوانهایی را که باید در آن درس ارائه شود را در خود خلاصه می‌کند.



## T

### Task

#### وظیفه

گاهی اوقات به موضوعاتی که تدریس می‌شود، مفاهیم وظیفه یا تکلیف هم گفته می‌شود. البته افتراق معنا بین این واژه‌ها از یکدیگر کار بسیار مشکلی است. تکلیف به معنی موضوع و کاری است، درحالی‌که مفهوم، عقیده یا نظری است. همه وظایف از دو چیز تشکیل شده‌اند: خرده وظیفه‌های ضروری، وظیفه اصلی و استراتژی وظیفه. خرده وظیفه چیزی ضروری است به طوری که وظیفه اصلی بدون آنها قادر به اتمام نیست. هر وظیفه اصلی از چندین خرده وظیفه تشکیل شده است. استراتژی وظیفه رویه ایست که به وسیله آن خرده وظیفه‌ها با هم ترکیب و تلفیق می‌شوند تا وظیفه اصلی را تولید کنند.

### Task Analysis

#### تحلیل وظایف

فرایند مطالعه یک وظیفه به منظور درک نحوه دقیق انجام آن وظیفه و شناخت دانش، نگرش و مهارت‌های لازم برای انجام آن وظیفه می‌باشد.

## Taxonomy

### طبقه‌بندی-رده‌بندی

سیستم طبقه‌بندی است که در آموزش برای بیان سیستم طبقه‌بندی اهداف یا مهارت‌های آموزشی استفاده می‌شود. (به مبحث Educational Goals مراجعه شود)

## Teacher – Centered Instruction (Education)

### آموزش معلم-مدار (محور)

آموزشی که بر معلم متمرکز است، به جای اینکه کانون توجه آن، تجربیات فراگیران یا تعامل با فراگیران باشد، به عبارت دیگر، معلم عنصر کلیدی و محور آموزش است که تمام روند آموزش را طراحی و اجرا می‌کند. محتوا معمولاً با استفاده از روش سخنرانی به فراگیرانی که به او گوش می‌دهند معرفی و ارائه می‌شود، اما از طرف دیگر، فراگیران غیرفعال هستند و بطور فعالانه و جدی تعهدی در یادگیری ندارند.

## Teaching Materials

### مواد آموزشی

به موادی مانند کتاب، دست نوشته، تمرینات و سوالات کتبی که به فراگیران در یادگیری کمک می‌کند اطلاق می‌گردد.

## Teaching Methods

### روشهای تدریس

تعامل یا ارتباط متقابل استاد با دانشجو بر اساس طرح منظم و هدفدار به منظور تغییر در رفتار را تدریس می‌نامند، در این ارتباط دو رویکرد سنتی و پویا وجود دارد که با توجه به آن دو نوع روش تدریس وجود دارد:

تدریس فعال (پویا) Active teaching و غیر فعال (معلم محور) Teacher – Centered و می‌توان برای هر موضوع تدریس الگوی خاصی را طراحی کرد، که بطور کلی و عمومی مراحل آن به این شرح می‌باشد:

- ۱- تعیین هدف‌های آموزشی و رفتاری
- ۲- تعیین پیش دانسته‌ها و ارزشیابی ورودی
- ۳- تعیین روشها، وسایل آموزشی و کمک آموزشی
- ۴- سازمان دهی شرایط و فعالیتهای آموزشی
- ۵- تعیین نظام ارزشیابی و سنجش عملکرد آموزش

## Training

### تعلیم

تلاشی برای تحمیل یادگیری که معمولا متناسب با نیاز آموزش‌دهنده تا آموزش گیرنده است.

**Tutor****سرپرست**

شخصی است که به عنوان تسهیل کننده در فرایند یادگیری انجام وظیفه می‌کند.

# U

## Usability

### کارآیی

میزان و معیار کارآیی و سهولت استفاده از یک نرم افزار است. همچنین میزان توانایی و کارآیی افراد در رسیدن به هدفهای خود در آموزش و همچنین مسیرهایی که طی می کنند گفته می شود.



## V

### Validity

#### روایی (ثبات یا اعتبار علمی)

تعاریف مختلفی از آن شده که به این شرح است، روایی یا اعتبار علمی، به وجه اختصاصی و مناسبت تعبیر و تفسیر نتایج آزمون و نه خود آزمون گفته می‌شود. اگر شما آزمونی را طراحی کنید که اطلاعات ارایه شده در سخنرانی‌ها، مواد خواندنی و غیره را به نسبت اهمیت آنها در طی دوره‌ی درسی پوشش دهد، در تفسیر نمرات آزمون به احتمال زیاد از اعتبار علمی بیشتری برخوردار خواهد بود. به هر حال، امتحانی که فقط شامل چند مطلب و موضوع مشکل می‌باشد، روا نیست، یعنی نمی‌تواند تفسیر معتبری از آنچه که فراگیران می‌دانند و آموخته‌اند را نشان دهد یا عرضه نماید. به عبارت دیگر درجه، اندازه، میزان یا حدی است که آزمون تراز شده (استاندارد شده) تا آن حد چیزی را اندازه می‌گیرد که مستلزم اندازه‌گیری است یا نیاز به اندازه‌گیری دارد. بنابراین روایی، وسیله یا روشی است که در آن آزمودنی‌ها با تعدادی سوال‌های هم‌خوان و هم‌آهنگ روبرو می‌شوند یا ملزم به انجام فعالیت‌های علمی می‌شوند که می‌توان از توانایی‌های فراگیران مقایسه‌ای به عمل آورد.

## Virtual Learning Environment

### محیط مجازی یادگیری

ابزار الکترونیکی است که یادگیری و آموزش اینترنتی را تسهیل می‌کند. این محیط، زمینه‌ای را برای اساتید فراهم می‌سازد که بتوانند محتوای یادگیری را گسترش دهند و در تعامل‌های مختلف اینترنتی از هر نوعی که باشد، شرکت کنند. این محیط قابلیت‌های بی‌شمار و محدودیتهای اندکی دارد. برخی از انواع قابلیت‌های آن عبارتند از: بحث و گفتگو، مکانیسم ردیابی اثر یادگیری، ارزیابی استاد/فراگیر.

## W

### Web – based Training

#### آموزش مبتنی بر وب

در این تکنولوژی ارائه آموزش بر روی شبکه وب بوده و بدون رعایت استانداردهای اجباری آموزش الکترونیک انجام می‌گیرد.

### Work-Based Learning

#### یادگیری بر مبنای کار و عمل

نوعی طرح یا برنامه آموزشی است که این امکان را میسر می‌سازد که محتوای یادگیری از درون شرایط و اوضاع و احوال واقعی کار یا شغلی ناشی گردد. فراگیران معمولاً کارمندان یا کارکنانی هستند که بطور نیمه وقت تحصیل می‌کنند و از محل کارشان برای ایجاد طرح تحقیقاتی استفاده می‌کنند. بر خلاف فراگیران در روش حل مساله که با روش حل مسائل ساختگی روبرو هستند، این فراگیران بر اساس انجام کار چیزی را یاد می‌گیرند و بر روی مشکلات واقعی و در زمان حقیقی کار می‌کنند.



Resource in Medical Education  
آشنایی با برخی سایتهای مفید در آموزش پزشکی

## **World Federation of Medical Education**

### **انجمن جهانی آموزش پزشکی (WFME)**

سازمانی غیر دولتی، که در ارتباط با سازمان بهداشت جهانی و یونسکو است. این سازمان در رابطه با آموزش جهانی و آموزش پزشکی بوده و شش موسسه محلی آموزش پزشکی را تحت پوشش دارد. هدف کلی انجمن جهانی آموزش پزشکی دستیابی به بالاترین استانداردهای علمی و اخلاقی آموزش پزشکی با تکیه بر روشها و ابزارهای جدید و مدیریت آموزش پزشکی است. اداره مرکزی این انجمن از سال ۱۹۹۶ در دانشگاه کوپنهاگ دانمارک با مشارکت دانشگاه لاتد در سوئد قرار دارد.

**[www.uncc.edu/cimc/](http://www.uncc.edu/cimc/)**

پایگاه فوق، توسط انجمن کتابخانههای کالج پژوهشی امریکا، که زیر مجموعه‌ای از انجمن کتابداری آمریکا است، هدایت می‌شود. در این پایگاه، فهرست مفصلی از وب سایت‌های مهم که مورد استفاده محققین در آموزش می‌باشد، ارائه شده است. از جمله، می‌توان به آدرس پایگاه‌های معتبر در زمینه ارزیابی و ارزشیابی،

مدیریت آموزشی، روش‌های تدریس، استانداردهای آموزشی، اشاره نمود. لازم به ذکر است که در این پایگاه، آموزش‌های دبستانی و دبیرستانی از آموزش عالی جدا نشده است.

**[www.classweb.gmu.edu/ndabbagh/Resources/IDKB/instruct\\_design.htm](http://www.classweb.gmu.edu/ndabbagh/Resources/IDKB/instruct_design.htm)**

جهت انجام طراحی یک دوره آموزشی، مروری اجمالی به صفحات مختلف پایگاه فوق مفید به نظر می‌رسد در این پایگاه، که توسط یکی از اساتید طراحی آموزشی دانشگاه میسون راه اندازی شده، مجموعه بسیار ارزشمندی از مطالب مربوط به طراحی آموزشی به شکلی بسیار زیبا و کاربردی سازمان‌دهی و ارائه می‌شود. استفاده از این پایگاه را می‌توان به مدرسین دوره‌های طراحی آموزشی نیز توصیه نمود.

**[www.jime.open.ac.uk](http://www.jime.open.ac.uk)**  
(Journal of Interactive Media in Education)

جهت طراحی رسانه‌های تعاملی برای آموزش، می‌توان به متن کامل مقالات از طریق آدرس فوق بطور رایگان دست یافت.

**[www.acme-assn.org](http://www.acme-assn.org)**

(اتحادیه آموزش مداوم جامعه پزشکی)

این اتحادیه در جهت ایجاد فرصت‌های مناسب برای توسعه توانمندی حرفه‌ای کارشناسان آموزش مداوم پزشکی، به‌منظور

بهبود پیامدهای خدمات سلامت، فعالیت می‌کند. در پایگاه اینترنتی اتحادیه که مربوط به آمریکای شمالی است، علاوه بر ارائه فهرست مفصلی از انواع منابع کتبی موجود در پایگاه که به فروش می‌رسد، امکان دسترسی رایگان به نشریه این اتحادیه که بانام «Almanac» منتشر می‌شود وجود دارد. مطالعه مستمر مقالات این نشریه برای کارشناسان آموزش مداوم کشور می‌تواند مفید باشد.

**[www.meduniv.lviv.ua/inform/studlinks.html](http://www.meduniv.lviv.ua/inform/studlinks.html)**

**(منابع آموزشی برای دانشجویان علوم پزشکی)**

پایگاه فوق برای استفاده عموم دانشجویان گروه پزشکی تدارک دیده شده و در بردارنده فهرست مجموعه ارزشمندی از پایگاه‌های مفید برای آموزش رشته‌های مختلف، انجمن‌های پزشکی، دروس الکترونیکی، مجموعه‌های مولتی مدیا و ... است. با مراجعه به این سایت، می‌توان فهرست پایگاه‌های مفیدی را برای تهیه متون کمک آموزشی یا دریافت مقالات مفید پیدا نمود.

**[www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed](http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed)**

پایگاه pubmed فراهم کننده اطلاعات ارزشمند در زمینه علوم پزشکی می‌باشد و در جستجوی اطلاعات در زمینه آموزش پزشکی نیز بسیار توانمند می‌باشد و علاوه بر ارائه مقالات مقالات مجلات موجود در آموزش پزشکی، اطلاعات از سایر مجلات در آموزش پزشکی را نیز فراهم می‌نماید.

**www.biomedcentral.com**

(پایگاه) BMC این پایگاه فراهم کننده دسترسی به مقالات تمام متن ژورنالهای الکترونیکی ارزشمندی در علوم، تکنولوژی و پزشکی می‌باشد. از جمله به دو ژورنال تمام متن Asia Pacific Family Medicine و ژورنال BMC Medical Education در زمینه آموزش پزشکی می‌توان اشاره کرد. این ژورنال الکترونیکی ارائه کننده مقالات پژوهشی در زمینه آموزش پزشکی تحصیلات علوم پایه، تکمیلی و آموزش مداوم می‌باشد.

**METRO www.metro.com**

این پایگاه یک اصطلاح‌نامه توصیفی برای اصطلاحات به کاررفته در آموزش پزشکی می‌باشد. دسترسی به اصطلاحات از طریق روش پلکانی امکان پذیر است که علاوه بر توضیح در مورد اصطلاح، موارد مرتبط و مترادف با آن نیز آورده شده است و از بخشهای مختلفی از جمله metro2 که بیشتر بر اصطلاحات در ارزشیابی تکیه دارد، puratory که مربوط به اصطلاحات جا افتاده می‌باشد و اطلاعاتی که می‌بایست در لیست پلکانی جای می‌گرفت اما جا مانده است آورده شده تا در ویرایش‌های بعدی در لیست جای داده شود و در بخش Suggest New Term اصطلاحات پیشنهادی جدید از متخصصان آموزش پزشکی در خواست پیشنهاد اصطلاحات جدید شده است.

**www.mededworld.org**

(پایگاه MedEdWorld) یک پایگاه بین‌المللی است که از طریق آن سازمانها، دانشکده‌های پزشکی و اساتید آموزشی می‌توانند نظرات خود را با یکدیگر به اشتراک گذاشته و با هدف توسعه آموزش پزشکی همکاری نمایند. استفاده از امکانات سایت که شامل انتشارات، منابع در آموزش پزشکی، دوره‌های آموزشی و فرصتهای شغلی می‌باشد از طریق عضویت و پرداخت حق عضویت ممکن می‌باشد.

**www.nyerrn.com/simulators.htm**

یکی از مشکلات مدرسين علوم پایه و بالینی در گروه پزشکی، تهیه رسانه مناسب آموزشی برای ارائه در کلاس درس است. این رسانه‌ها، بخصوص اگر از نوع دیداری - شنیداری و به صورت تعاملی باشند، ارزش فراوانی برای تجسم ذهنی و عینی بهتر در مورد موضوع تدریس خواهند داشت. در این پایگاه، که فهرست مفصلی در یادگیری مفاهیم پایه و بالینی علوم پزشکی می‌تواند به کار رود، از سایر پایگاه‌ها و منابعی که به‌عنوان Simulator ارائه شده است، بسیاری از این منابع به صورت رایگان، قابل استفاده است و حداقل می‌تواند به عنوان مکمل کلاس درس و یا در کلاس‌های عملی، مورد استفاده دانشجویان قرار گیرد.

**www.mana.org**

در این پایگاه، استانداردها و معیارهایی که برای آموزش مامایی به وسیله اتحادیه ماما‌های آمریکای شمالی تدوین شده و منعکس کننده صلاحیت ملی (Midwives Alliance of North America) MANA و اصول مراقبت‌های مامایی می‌باشد، وجود دارد.

**meacsccholl.org (MEAC)****Midwifery Education Accreditation Council**

در این پایگاه، استانداردهای اعتباربخشی آموزش مامایی که مربوط به یک اتحادیه غیرانتفاعی است، وجود دارد و در سال ۱۹۹۱ به‌وسیله ائتلاف فارغ‌التحصیلان رشته مامایی تأسیس شد و هدفش اعتباربخشی برنامه‌های آموزشی مستقیم رشته مامایی است.

**www.nurse Education.org**

در این سایت، مطالب آموزشی مفیدی در مورد پرستاری مطرح میشود. به علاوه، اخبار و اطلاعات مورد نیاز و تازه‌های پزشکی و مراقبتی برای پرستاران ارائه می‌گردد.

**www.rnabc.bc.ca**

این پایگاه مربوط به انجمن پرستاری ایالت بریتیش کلمبیا در کانادا است که بطور عمده استانداردهای پرستاری، حقوق پرستاران و مددجویان و نیز ضوابط و مقررات مورد نیاز پرستاران را مطرح می‌کند. به علاوه، مطالب آموزشی در زمینه‌های مختلف پرستاری از طریق این سایت قابل دسترسی است.

## فهرست

|                                 |    |
|---------------------------------|----|
| Introduction                    | ۳  |
| Accreditation                   | ۴  |
| Achievement Test                | ۵  |
| Action Research                 | ۵  |
| Active Learning                 | ۶  |
| Active Teaching                 | ۶  |
| Adult Learning Theory           | ۷  |
| Affective Domain                | ۸  |
| Affective Outcome of education  | ۸  |
| Application Question            | ۸  |
| Audience                        | ۹  |
| Audit                           | ۹  |
| Basic Skills                    | ۱۰ |
| Bedside Teaching                | ۱۰ |
| Benchmarking                    | ۱۱ |
| Best Evidence Medical Education | ۱۲ |
| Buzz Group                      | ۱۲ |
| Case Management                 | ۱۳ |

|                                          |    |
|------------------------------------------|----|
| Case Method Teaching                     | ۱۳ |
| Case Study Research                      | ۱۴ |
| Clinical Competence                      | ۱۴ |
| Clinical Skills Learning Center          | ۱۵ |
| Cognitive Domain                         | ۱۶ |
| Communication Skills                     | ۱۶ |
| Community-Based Teaching                 | ۱۷ |
| Community Medicine                       | ۱۷ |
| Competences                              | ۱۸ |
| Concept Learning                         | ۲۰ |
| Continuing Medical Education             | ۲۰ |
| Critria                                  | ۲۰ |
| Criterion – Referenced Testing           | ۲۱ |
| Critical Thinking                        | ۲۲ |
| Curriculum                               | ۲۳ |
| Curriculum Development                   | ۲۳ |
| Descriptor                               | ۲۴ |
| Direct Observation of Procedural S kills | ۲۴ |
| Distance Education                       | ۲۵ |
| Distance Learning                        | ۲۶ |

|                                         |    |
|-----------------------------------------|----|
| EDC (Educational Development Center     | ۲۶ |
| Educational Goals                       | ۲۸ |
| Educational Research Information Center | ۳۶ |
| Educational Efficiency                  | ۳۷ |
| Educational Effectiveness               | ۳۹ |
| Educational Strategy                    | ۴۰ |
| Efficacy                                | ۴۰ |
| Equity in Education                     | ۴۱ |
| External Evaluation                     | ۴۲ |
| 360 Evaluation                          | ۴۴ |
| Evidence-Based medicine                 | ۴۵ |
| Facilitation                            | ۴۵ |
| Facilitator                             | ۴۶ |
| Faculty Member                          | ۴۶ |
| Feed Back                               | ۴۶ |
| Formal Education                        | ۴۷ |
| Formative Evaluation (assessment)       | ۴۸ |
| Goals                                   | ۴۹ |
| Guideline                               | ۴۹ |

|                               |    |
|-------------------------------|----|
| Health Economics              | ۵۰ |
| Health Policy                 | ۵۰ |
| Hypothesis                    | ۵۱ |
| Induction                     | ۵۲ |
| Inductive teaching/learning   | ۵۲ |
| Informal Education            | ۵۲ |
| Integrated curriculum pattern | ۵۳ |
| Intelligent Quotient          | ۵۴ |
| Internal Evaluation           | ۵۴ |
| Judgment                      | ۵۵ |
| Learner-Centered Education    | ۵۵ |
| Learning Outcomes             | ۵۶ |
| Lifelong Learning             | ۵۶ |
| Learning strategies           | ۵۷ |
| Learning taxonomy             | ۵۷ |
| Lesson plan                   | ۵۸ |
| Logbook                       | ۵۹ |
| MINI CEX                      | ۶۰ |
| Modified Essay Question       | ۶۱ |
| Module                        | ۶۱ |

|                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| Morning Report                            | ۶۲ |
| Multiple – Choice Question (MCQ)          | ۶۳ |
| Norm-Reference Assessment                 | ۶۳ |
| Norm-Reference Judgment                   | ۶۴ |
| Nursing Models                            | ۶۴ |
| Objective Structured Clinical Examination | ۶۵ |
| Organ – Based Teaching                    | ۶۶ |
| Outcome(s)                                | ۶۶ |
| Outcome – Based Education                 | ۶۷ |
| Outline                                   | ۶۸ |
| Peer Assessment/ Peer reviewe             | ۶۸ |
| Peer Teaching                             | ۷۰ |
| Performance                               | ۷۰ |
| Portfolio (Teaching Portfolio)            | ۷۱ |
| Psychomotor Domain                        | ۷۱ |
| Problem - Based Learning (PBL)            | ۷۲ |
| Problem Solving                           | ۷۲ |
| Procedures                                | ۷۳ |
| Quality of Care                           | ۷۳ |

|                                            |    |
|--------------------------------------------|----|
| Quality of life                            | ۷۴ |
| Quasi-Experimental Research                | ۷۴ |
| Questionnaire                              | ۷۵ |
| Reliability                                | ۷۵ |
| Role Playing                               | ۷۶ |
| Self Evaluation                            | ۷۷ |
| Student Learning Outcomes                  | ۷۷ |
| Simulation                                 | ۷۷ |
| Sit visit                                  | ۷۸ |
| Skills                                     | ۷۸ |
| Specific Objective                         | ۷۹ |
| SPICES Strategy                            | ۸۰ |
| Standardized Patient (SP)                  | ۸۰ |
| Student Learning Outcomes                  | ۸۱ |
| Syllabus                                   | ۸۲ |
| Task                                       | ۸۲ |
| Task Analysis                              | ۸۳ |
| Taxonomy                                   | ۸۳ |
| Teacher – Centered Instruction (Education) | ۸۴ |
| Teaching Materials                         | ۸۴ |

|                                       |    |
|---------------------------------------|----|
| Teaching Methods                      | ۸۵ |
| Training                              | ۸۶ |
| Tutor                                 | ۸۶ |
| Usability                             | ۸۶ |
| Validity                              | ۸۷ |
| Virtual Learning Environment          | ۸۸ |
| Web – Based training                  | ۸۸ |
| Work-Based Learning                   | ۸۹ |
| World Federation of Medical Education | ۸۹ |
| Resource in Medical Education         | ۹۰ |



## منابع

- واژه‌نامه آموزش علوم پزشکی و آموزش الکترونیکی - سرور پرویزی، پیروش حاج امیری، مهران کامکار حقیقی؛ انتشارات نهضت پویا، ۱۳۸۸
- ارزشیابی کیفیت در آموزش عالی - رضا محمدی و همکاران؛ مرکز انتشارات سازمان سنجش، ۱۳۸۷
- آشنایی با الفبای کوریکولوم در آموزش پزشکی - الهه ملکان راد، بهرام عین الهی؛ انتشارات وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۸۴
- مقالات آموزشی
- فرایند برنامه ریزی درسی در علوم پزشکی -تالیف: معصومه صابریان سعید حاجی آقایی
- Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions- Lazăr VLĂSCLEANU, Laura GRÜNBERG, and Dan PÂRLEA